

Behoefte aan spanning en kunstvoorkeur

Afstudeeropdracht Kunstpunt

Kunstpunt Groningen,
hét knooppunt voor beeldende kunst

Jisca Legemaat
Afstudeerscriptie Toegepaste Psychologie
Hanzehogeschool Groningen

Februari 2023 – Juli 2023

<i>Studentnummer</i>	<i>359850</i>
<i>Afstudeerbedrijf</i>	<i>Kunstpunt Groningen</i>
<i>Opdrachtgever</i>	<i>Paula Lambeck</i>
<i>Afstudeerbegeleider</i>	<i>Jeanine de Boer</i>
<i>docentbegeleider</i>	<i>Ferdi de Goede</i>

Voorwoord

Met veel trots en enthousiasme presenteer ik dit onderzoek over de relatie tussen spanningsbehoefte en kunstvoorkeur. Als liefhebber van zowel kunst als psychologie heb ik altijd grote interesse gehad in de manier waarop deze twee domeinen samenkomen en elkaar beïnvloeden. Tijdens mijn bijbaan bij kunstgalerie Muskee heb ik het steeds opnieuw weer fascinerend gevonden hoe mensen verschillen in hoe ze op kunst reageren; de een wordt geraakt door een abstract werk van Gerrit Postma terwijl de ander wordt geboeid door een zeegezicht van van Noort. Dit heeft mij geïnspireerd om dieper in te gaan op de psychologische aspecten van kunstvoorkeur en de rol die spanningsbehoefte hierin speelt.

Kunst heeft altijd een speciale plaats ingenomen in mijn leven. De manier waarop kunstwerken emoties kunnen oproepen, verhalen kunnen vertellen en ons inzicht kunnen geven in elkaar, de wereld en onszelf, heeft me altijd gefascineerd. Daarnaast heb ik een passie voor psychologie en de studie van het menselijk gedrag. Het begrijpen van de drijfveren en voorkeuren van individuen heeft mij altijd geboeid. Het was dan ook een natuurlijke stap voor mij om deze twee interessegebieden te combineren in mijn onderzoek.

Het uitvoeren van dit onderzoek was een spannende en leerzame reis. Gedurende het proces ben ik geconfronteerd met uitdagingen en heb ik nieuwe inzichten verworven. Ik ben dankbaar voor de steun en begeleiding die ik heb mogen ontvangen van familie, vrienden, docenten en Kunstpunt medewerkers die mij hebben bijgestaan bij dit traject.

Ik hoop dat dit onderzoek een bijdrage kan leveren aan het begrip van de relatie tussen spanningsbehoefte en kunstvoorkeur. Daarnaast hoop ik dat het andere onderzoekers en kunstliefhebbers kan inspireren om dit intrigerende onderzoeksgebied verder te verkennen. Ik ben ervan overtuigd dat de synergie tussen kunst en psychologie nog veel te bieden heeft en ik kijk ernaar uit om in de toekomst hierin een steentje te mogen bijdragen.

Graag wil ik mijn oprechte dank uitspreken aan iedereen die heeft bijgedragen aan de totstandkoming van dit onderzoek en aan mijn persoonlijke vorming en groei. In het bijzonder wil ik Ferdi de Goede bedanken voor de begeleiding en leerzame feedback. Ook wil ik Kunstpunt bedanken. Wat is dat een fijne organisatie met positieve mensen waar ik veel steun van heb ervaren. Daarbij wil ik in het bijzonder Jeanine de Boer en Erica Scheper bedanken voor het meedenken en richting geven aan mijn onderzoek en het helpen bij het categoriseren van de collectie van Kunstpunt.

Mijn hoop is dat dit onderzoek een stap mag zijn naar verdere kennisontwikkeling en een bijdrage zal leveren aan het begrip van de menselijke ervaring in relatie tot kunst.

Jisca Legemaat, Groningen, 1 juni 2023

Samenvatting

De kunstuitleenafdeling van Kunstpunt Groningen wil mensen beter ondersteunen bij het vinden van een passend kunstwerk. Door te begrijpen welke persoonlijkheidskenmerken van invloed zijn op iemands kunstvoorkeur, kunnen medewerkers gericht advies geven en een tool ontwikkelen die kunstkopers kan helpen bij het selecteren van kunstwerken die bij hen passen. Verschillende onderzoekers hebben de relatie tussen persoonlijkheid en kunstvoorkeur onderzocht. Een persoonlijkheidskenmerk dat het meest succesvol in verband is gebracht met kunstvoorkeur is spanningsbehoefte die in kaart kan worden gebracht met de spanningsbehoefteschaal van Zuckerman (1979). Deze schaal meet de neiging om spannende en opwindende activiteiten op te zoeken, risico's te nemen en verveling te vermijden.

Om deze reden is de hoofdvraag van het onderzoek: wat is de relatie tussen het persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte en kunstvoorkeur? Deze onderzoeksvraag is beantwoord door middel van kwantitatief onderzoek. Uiteindelijk hebben 122 nieuwsbrieflezers van Kunstpunt een online vragenlijst ingevuld. Hiervan waren 41% man, 55% vrouw en 5% gaf overig aan bij gender. De leeftijd van de participanten varieerde van 18 tot 70 jaar en ouder. Naast biografische vragen bevatte de vragenlijst 20 kunstwerken uit de collectie van Kunstpunt waarover de respondenten steeds aangaven in hoeverre het getoonde kunstwerk hun voorkeur genoot aan de hand van een schaalcijfer tussen de 0 en 10. De 20 kunstwerken waren onderverdeeld in vier categorieën, waarbij iedere categorie vijf werken bevatte. De categorieën zijn: eenvoudig abstract, complex abstract, eenvoudig figuratief en complex figuratief. Ook omvatte de vragenlijst 30 stellingen uit de spanningsbehoefteschaal van Zuckerman waarmee de mate van spanningsbehoefte van de deelnemers werd gemeten.

De verwachting van het onderzoek was dat hoogscoorders op de spanningsbehoefteschaal meer voorkeur zouden hebben voor abstracte kunst, complexe kunst en kunst in het algemeen. Uit de resultaten is gebleken dat er een matig positieve significante relatie bestaat tussen spanningsbehoefte en voorkeur voor eenvoudige abstracte kunst, complexe abstracte kunst, complexe figuratieve kunst en kunst in het algemeen. Opvallend is dat het onderscheid tussen complexe en eenvoudige kunst binnen de abstracte categorie nauwelijks verschil maakt voor de matig positieve relatie met spanningsbehoefte. Wel maakt dit onderscheid tussen eenvoudig en complex uit voor de figuratieve categorie, waarbij er een matig significante relatie is gevonden met complexe figuratieve kunst en spanningsbehoefte en geen relatie voor de eenvoudige figuratieve kunst en spanningsbehoefte. Alle gevonden significante relaties zijn zwak tot matig aangezien de correlatiecoëfficiënten en het R-kwadraat van de lineaire regressies laag zijn.

Omdat uit dit onderzoek is gebleken dat de voorspellende waarde van spanningsbehoefte op kunstvoorkeur vrij laag is, lijkt het inzetten van een tool die kunstwerken zou koppelen aan potentiële kunstleners gebaseerd op hun spanningsbehoefte, niet een hele valide en betrouwbare uitkomst te kunnen bieden. Wel is het zo dat het ontwikkelen van deze tool vooralsnog effect zou kunnen hebben op de kunstverkoop, aangezien mensen vaak positieve associaties hebben met voorwerpen die zij met zichzelf associëren.

Summary

The art loan department of Kunstpunt Groningen wants to better support people in finding a suitable work of art. By understanding which personality traits influence a person's art preference, staff can provide targeted advice and develop a tool that can help art buyers select artworks that suit them. Several researchers have examined the relationship between personality and art preference. One personality trait that has been most successfully associated with art preference is sensation seeking which can be measured using Zuckerman's sensation seeking scale (1979). This scale measures the tendency to seek out exciting and exhilarating activities, take risks and avoid boredom.

Consequently, the main research question is: what is the relationship between the sensation seeking personality trait and art preference? This research question was answered through quantitative research: 122 newsletter readers from Kunstpunt completed an online questionnaire. Of these participants 41% were male, 55% female and 5% indicated that they identify as 'other'. The age of the participants ranged from 18 to 70 years and above. In addition to biographical questions, the questionnaire included 20 works of art from the Kunstpunt collection, about which respondents consistently indicated the extent to which they preferred the artwork shown using a scale score between 0 and 10. The 20 works of art were divided into four categories, with each category consisting of five works. The categories are simple abstract, complex abstract, simple figurative and complex figurative. The questionnaire also included 30 statements from Zuckerman's sensation seeking scale that measured the degree to which participants had a sensation seeking personality.

The hypothesis of the study was that high scorers on the sensation seeking scale would have more preference for abstract art, complex art, and art in general. The results show a moderately positive significant relationship between sensation seeking and a preference for simple abstract art, complex abstract art, complex figurative art, and art in general. It is striking that the distinction between complex and simple art within the abstract category made little difference to the moderately positive relationship with sensation seeking. However, this distinction between simple and complex did matter for the figurative category, where a moderately significant relationship is found with complex figurative art and sensation seeking, and no relationship for simple figurative art and sensation seeking. All significant relationships found are weak to moderate, as the correlation coefficients and R-squared of the linear regressions are low.

Because this research has shown that the predictive value of sensation seeking on art preference is quite low, developing a tool which would match works of art to potential art borrowers based on personality does not seem likely to provide a vastly valid and reliable outcome. Nevertheless, developing such a tool could influence art sales, since people often have positive associations with objects that they associate with themselves.

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting.....	3
Summary	4
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding.....	7
1.2 Organisatie & opdracht.....	7
1.3 Relevantie	8
2 Theoretisch kader	10
2.1 Definiëring van begrippen	10
2.1.1 Kunst & Kunstvoorkeur	10
2.1.2 Persoonlijkheid.....	11
2.1.3 Spanningsbehoefte schaal	11
2.2 Literatuur – Persoonlijkheid en kunstvoorkeur.....	12
2.2.1 Sublieme ervaring en kunstvoorkeur	12
2.2.2 De Big Five en kunstvoorkeur	13
2.2.3 Spanningsbehoefte & kunstvoorkeur	14
2.3 Hoofdvraag en deelvragen	15
2.3.1 Hoofdvraag.....	15
2.3.2 Deelvragen	15
3 Methodologie	16
3.1 Methode	16
3.1.1 Data-analyse.....	16
3.2 Datakenmerken	17
3.2.1 Kunstvoorkeur.....	17
3.2.2 Spanningsbehoefte	19
3.3 Populatie & Steekproeftrekking.....	20
3.4 Ethische verantwoording.....	20
4 Resultaten	21
4.1 De steekproef.....	21
4.2 Hoofdvraag: Wat is de relatie tussen het persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte en kunstvoorkeur?	22
4.2.1 Deelvraag 1: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waarderingsscore voor abstracte kunst?	23
4.2.2 Deelvraag 2: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waardering voor complexe kunst binnen de abstracte en figuratieve kunstcategorie en alle complexe kunstwerken samen?	24
4.2.3 Deelvraag 3: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waarderingsscore op kunst in het algemeen?	27
5 Conclusie.....	28
5.1 Hoofdvraag: Wat is de relatie tussen het persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte en kunstvoorkeur?	28
5.1.1 Deelvraag 1: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waarderingsscore voor abstracte kunst?	28
5.1.2 Deelvraag 2: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte een hogere waarderingsscore voor complexe kunst?	29
5.1.3 Deelvraag 3: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waarderingsscore op kunst in het algemeen?	30

6	Discussie.....	31
7	Aanbevelingen.....	34
	Bronnenlijst.....	36
	<i>Bijlage 1 –Kunstcategorieën</i>	<i>38</i>
	<i>Bijlage 2 – Spanningsbehoefteschaal</i>	<i>39</i>
	<i>Bijlage 3 – Voorbeeld vragenlijst</i>	<i>43</i>
	<i>Bijlage 4 – Zorgvuldig omgaan met proefpersonen, respondenten en testkandidaten.....</i>	<i>54</i>

1 Inleiding

Kunst is hetgeen wat de wereld naar zichzelf laat kijken (Thornton, 2015). Het is in staat ons te beïnvloeden; het verruimt onze blik en het bezoeken van musea heeft een positief effect op de geluksbeleving van de museumbezoeker; het geeft de mogelijkheid om te leren, en werkt reflectief en verbindend (Reed, 2018). Daarnaast blijkt uit meerdere onderzoeken dat het bekijken van kunst therapeutische waarde heeft. Het bekijken van kunst in musea en galleries wordt gezien als een mechanisme om angst te verminderen (Chatterjee & Noble, 2013; Sayer, 2015). Ook maakt kunst gelukkig (Hand, 2018). Nederland heeft zowat de grootste museumdichtheid ter wereld, er is een rijke traditie op het gebied van kunst in de openbare ruimte en Nederlandse kunstopleidingen horen bij de wereldtop (Niels, 2011). Een van de redenen waarom Nederland een hoogwaardig beeldend kunstklimaat heeft is de kunstmarkt. Galleries en beurzen koppelen kunstenaars aan kopers en functioneren zo als voorportaal van de kunstgeschiedenis (Verweij, 2021).

1.1 Aanleiding

Zoals eerder beschreven heeft het bekijken van kunst vele waarden, maar hoe komt het dat de ene mens geïnspireerd, ontroerd of geraakt wordt door een kunstwerk en de ander niet? Is dit te vinden in de verschillen tussen mensen? En welke verschillen kunnen dan voorspellend zijn voor zo'n sublieme ervaring, voorkeur, of ontroering? Dat reacties van mensen op kunstwerken verschillen is een feit, maar de vraag is; hoe komt dit? Fascinerend is het te noemen, dat er zoveel verschil is tussen de ervaringen die mensen met kunst hebben, alsof de een een dimensie ontdekt in een kunstwerk die de ander onbekend is. De aanleiding van dit onderzoek is mijn eigen fascinatie die ik heb met kunst. Kunst kan heel troostend zijn in een wereld die soms best ruw is. Het is jammer dat hier nog zo weinig over bekend is. Het is iedereen gegund om de positieve aspecten van kunst te mogen ervaren. Om hieraan bij te dragen is het belangrijk dat er antwoord wordt gegeven op de vraag of er een relatie te ontdekken is tussen kunstvoorkeur en persoonlijkheid. Op die manier kunnen mensen beter begeleid worden in het vinden van een kunstwerk dat troost en fascinatie kan bieden voor henzelf.

1.2 Organisatie & opdracht

Bij Kunstpunt, de opdrachtgever van dit onderzoek, worden Groningers en kunst samengebracht. Dit doet Kunstpunt door kunst en kunstenaars te verbinden met kijkers, leners, partners en wijken en door nieuwe kunst in straten van Groningen te ontwikkelen. Kunstpunt ontwikkelt en verbindt door kunstroutes aan te bieden en workshops en andere evenementen te organiseren. Ook kun je bij Kunstpunt kunst lenen als particulier of als bedrijf. Door het kopen en/of lenen van kunst wordt er een belangrijke impuls aangewakkerd voor het kwalitatieve kunstklimaat (Bosch, et al., 2007). Bovendien wordt de maatschappelijke positie van de kunstenaar verbeterd (Bosch, et. al., 2007).

Het onderzoek wordt uitgevoerd voor de afdeling van Kunstpunt waar men kunst kan lenen, ook wel de 'kunstuitleen' genoemd. De kunstuitleen is een bibliotheek voor kunst waar mensen voor een vast bedrag per maand betaalbare kunst in huis kunnen halen. Ook kan de lener met een regeling het kunstwerk uiteindelijk kopen. De werknemers van de kunstuitleen bij Kunstpunt ervaren dat mensen het vaak lastig vinden om een passend kunstwerk te vinden voor in hun huis. Het doel van het onderzoek is dan ook om meer zicht te krijgen op wat voor invloed persoonlijkheidsfactoren hebben op iemands kunstvoorkeur zodat er gericht advies gegeven kan worden aan mensen die op zoek zijn naar een kunstwerk.

1.3 Relevantie

Het onderzoek is relevant op twee niveaus. Allereerst voor Kunstpunt zelf en ten tweede voor de stad Groningen. De kunstuitleen-medewerkers bij Kunstpunt zouden de potentiële kunstlener graag wat meer willen ondersteunen in hun zoekproces naar een geschikt kunstwerk. Met de kennis over wat voor persoonlijke factoren bijdragen aan iemands kunstvoorkeur zouden medewerkers gericht advies kunnen geven aan mensen die op zoek zijn naar een kunstwerk door hierop in te spelen.

Met deze kennis kan er ook een tool worden ontwikkeld waarmee potentiële kunstkopers een test kunnen doen die aan de hand van persoonlijke vragen kunstwerken selecteert die het beste aansluiten op hun profiel. Bijvoorbeeld met als titel: "Welke kunstwerk past het best bij jou? Doe de test!". Potentiële Kunstlener zouden hierdoor gericht advies kunnen krijgen doordat er een voorselectie wordt gemaakt uit de kunstcollectie van Kunstpunt. Deze tool zou bovendien goed op de website van kunstpunt gebruikt kunnen worden. Dit zal naar verwachting ook tot meer bezoekers op de website leiden. Dit heeft te maken met het gegeven dat mensen het vaak interessant vinden om iets over zichzelf te weten te komen (Wiekens, 2017). Bovendien zullen hierdoor de kunstwerken die geselecteerd worden nadat iemand een persoonlijke vragenlijst heeft ingevuld sneller positieve associaties oproepen. De theorie die hierachter zit is het 'impliciet egotisme' wat inhoudt dat mensen positieve associaties met zichzelf hebben en daardoor dingen die geassocieerd met henzelf worden, als positiever ervaren (Wiekens, 2017). Ook het 'exposure-effect' draagt hieraan bij. Dit effect houdt in dat hoe vaker men iets onbekend ziet, des te prettiger het wordt gevonden (Zajonc, 1968; Hansen & Wanke, 2009). Hoe vaker mensen dus worden blootgesteld aan het zien van allerlei kunstwerken, des te prettiger ze deze producten naar verwachting gaan vinden, wat weer leidt tot meer kunstlener/kopers.

Naast dat het onderzoek relevant is voor Kunstpunt zou de uitkomst van het onderzoek ook een positief effect op Groningen kunnen hebben. Door bij te dragen aan stimulering van kunstverkoop bij de kunstuitleen, wordt het lokale kunstklimaat beïnvloed. Ook kan kennis over het onderwerp gebruikt worden om gemeenschappelijke ruimtes met kunst in te richten die alle (of in ieder geval de meeste) individuen aanspreekt in plaats van sommige plezier te verschaffen en anderen afkeer te bezorgen (Chamorro-Premuzic, et. al., 2009). Ook is het onderzoek naar de relatie tussen persoonlijkheid en kunstvoorkeur relevant omdat het bijdraagt aan meer kennis over dit onderwerp. In eerdere onderzoeken is het begrip kunstvoorkeur namelijk weer op andere manieren belicht. Dit onderzoek zal specifiek

bijdragen aan wat voor invloed persoonlijkheid heeft op voorkeur van kunst binnen de kunstcollectie van Kunstpunt. Hierbij zal er worden getoetst of de resultaten die in eerdere onderzoeken naar voren kwamen ook gelden voor de kunstcollectie van Kunstpunt. Het gaat hierbij om de Groningse kunst, met name gemaakt door kunstenaars uit het noorden van Nederland.

Samenvattend is de relevantie van het onderzoek om gericht advies te kunnen geven aan mensen die op zoek zijn naar kunst, wat bijdraagt aan een positieve impuls voor het kunstklimaat in Groningen. Ook kan kennis over dit onderzoek helpend zijn met het inrichten van gemeenschappelijke ruimtes en draagt het bij aan kennis-verbreding over dit onderwerp toegespitst op de kunstcollectie van Kunstpunt.

2 Theoretisch kader

De relatie tussen persoonlijkheid en kunstvoorkeur is meerdere malen onderzocht. Persoonlijkheidskenmerken van de Big Five of het vijf factoren model, zoals extraversie en ordelijkheid zijn meerdere malen in verband gebracht met esthetische voorkeuren, maar de resultaten van deze onderzoeken zijn vaak niet gerepliceerd of zijn niet consistent in de verschillende studies. Een persoonlijkheidskenmerk dat het meest en succesvol in verband is gebracht met kunstvoorkeur is spanningsbehoefte. Allereerst worden de begrippen kunst, kunstvoorkeur, persoonlijkheid, de Big five persoonlijkheidskenmerken en spanningsbehoefte geoperationaliseerd. Vervolgens wordt er ingegaan op onderzoeken die de relatie onderzochten tussen De Big Five persoonlijkheidskenmerken en kunstvoorkeur. Hierop volgend worden onderzoeken beschreven die de relatie tussen spanningsbehoefte en kunstvoorkeur onderzochten waaruit de hoofd en deelvragen van het onderzoek zijn voortgekomen.

2.1 Definiëring van begrippen

2.1.1 Kunst & Kunstvoorkeur

Allereerst, wat is kunst? In het boek 'The Thames & Hudsons introduction to art, (De Witte, 2015) wordt beschreven dat sommige mensen zouden zeggen dat kunst geen grenzen kent en dat alles kunst zou kunnen zijn. Toch hebben de schrijvers van het boek getracht om kunst in een definitie in te bedden door de kwaliteiten van kunst te definiëren: "Perhaps the most important qualities an artwork can possess are the ability to move the spectator; to convey a message; or to inspire thoughts a person would not otherwise have had" (De Witte, 2015). In dit onderzoek zal met de term 'kunst', de beeldende schilder- en tekenkunst worden bedoeld omdat uit onderzoek is gebleken dat kunstkopers vooral interesse hebben in schilder- en tekenkunst (Verweij, 2021). Bovendien gaat het hierbij om kunstwerken uit de collectie van Kunstpunt Groningen.

Als tweede, wat is kunstvoorkeur? Read (1949) schrijft in zijn boek 'the meaning of art' het volgende over kunstvoorkeur: "I do not believe, that a person of real sensibility ever stands before a picture and, after a long process of analysis, pronounces himself pleased. We either like at first sight, or not at all." Deze quote verwijst naar het gegeven dat voorkeur een momentopname is. En dus wel degelijk meetbaar is door middel van een vragenlijst. Van de kunstlener zou men zich kunnen afvragen of dit louter alleen om mensen gaat die voorkeur hebben voor kunst, of dat het gaat om mensen die kunst kopen vanwege de investering. Echter uit onderzoek van Verweij blijkt (2021) dat 95 procent van kunstkopers dit doet om er zelf van te genieten en slechts 7 procent gaf aan kunst te kopen als belegging.

2.1.2 Persoonlijkheid

De definitie van persoonlijkheid volgens Barelds & Dijkstra (2016) is dat persoonlijkheid hetgeen is dat betrekking heeft op de kenmerkende individuele verschillen tussen mensen in de manier waarop ze denken, zich voelen en zich gedragen. Deze individuele verschillen zijn vrij stabiel en deels genetisch bepaald en openbaren zich in verschillende situaties (Barelds & Dijkstra, 2016). In het onderzoek wordt er dus vanuit gegaan dat persoonlijkheidskenmerken vrij stabiel zijn en deels genetisch bepaald.

2.1.2.1 De Big Five persoonlijkheidstest

De Big Five persoonlijkheidstest is een van de meest gebruikte instrumenten om persoonlijkheid te meten (Gramsbergen-Hoogland et. al, 2016). De test is gebaseerd op het "Big Five" model van persoonlijkheid, dat stelt dat persoonlijkheid kan worden beschreven aan de hand van vijf dimensies: extraversie, vriendelijkheid, ordelijkheid, emotionele stabiliteit en openheid. Extraversie beschrijft de mate waarin iemand sociaal en outgoing is. Vriendelijkheid verwijst naar de mate waarin iemand zorgzaam en meegaand is. Ordelijkheid beschrijft hoe georganiseerd en betrouwbaar iemand is. Emotionele stabiliteit verwijst naar de mate waarin iemand gevoelig is voor stress en emoties. Openheid beschrijft de mate waarin iemand open staat voor nieuwe ideeën en ervaringen (John et. al., 2008).

In de literatuur is kunstvoorkeur meerdere malen in verband gebracht met de vijf persoonlijkheids-clusters (Zie paragraaf 2.2.1). Echter de resultaten van deze onderzoeken zijn vaak niet gerepliceerd. Ook waren de uitkomsten niet consistent in de verschillende studies (Zie paragraaf 2.2.1). Een persoonlijkheidskenmerk dat in de literatuur het meest in verband is gebracht met esthetische voorkeuren is spanningsbehoefte (Rawlings, et al., 2000). Om deze reden zal dit onderzoek toegespitst worden op de relatie tussen persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte en kunstvoorkeur (Zie paragraaf 2.2.2).

2.1.3 Spanningsbehoefte schaal

Het persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte is in de literatuur het meest succesvol in verband gebracht met kunstvoorkeur. De spanningsbehoefteschaal, of in het Engels; 'Sensation Seeking Scale van Zuckerman (1979) meet de neiging om spannende en opwindende activiteiten op te zoeken, risico's te nemen en verveling te vermijden (Larsen & Buss, 2013). Onderzoek naar de behoefte aan sensorische input kwam voort uit studies over sensorische deprivatie. Uit een van de eerste studies naar sensorische deprivatie merkten Zuckerman en Haber (1965) op dat er een verschil zit tussen mensen qua behoefte aan spanning; de ene mens kan een prikkel-loze omgeving beter verdragen dan de ander (Zuckerman & Haber, 1965).

De spanningsbehoefteschaal van Zuckerman (1979) is een vragenlijst bestaande uit 40 vragen die bij elkaar 4 sub schalen meten: 1. Spanning en avontuur zoeken, 2. Ervaring zoeken, 3. Ontremming en 4. Vatbaarheid voor verveling (De vragenlijst is te vinden in bijlage 2). De term 'sensation seeking' verwijst naar gedrag maar er wordt een persoonlijkheidstrekk mee bedoeld. Dit blijkt ook uit de terminologie die Zuckerman in zijn onderzoek gebruikt (1979), zoals 'neiging tot', 'voorkeur voor' of 'behoefte aan' het zoeken van gevarieerde, nieuwe en dergelijke sensaties en ervaringen.

De betekenis van de 4 sub schalen zijn:

- **Spanning en avontuur zoeken** – Neiging naar/verlangen om sport te beoefenen, of andere activiteiten te ondernemen die een fysiek risico, ongewone ervaringen van snelheid en loskomen van de zwaartekracht met zich meebrengen (bijvoorbeeld parachutespringen).
- **Ervaring zoeken** – Opzoeken van nieuwe psychische en zintuiglijke sensaties en ervaringen, bijvoorbeeld in de vorm van opwindende muziek, kunst en avontuurlijke reizen, en door non-conformistisch gedrag en gebruik van drugs. Als stereotypen hiervoor noemt Zuckerman artiesten en hippies.
- **Ontremming** – Deze factor gaat over het zoeken van sensatie door sociale activiteiten, zoals uitbundige feesten, drinken en seks; de opwindende ervaringen daarbij liggen op de grens van het onconventionele en illegale.
- **Vatbaarheid voor verveling** – Intolerantie voor monotonie, dat wil zeggen herhaling van ervaringen van allerlei soort, zoals routinewerk en de omgang met saaie, voorspelbare mensen. Personen met een hoge score op deze factor vervelen zich snel.

(Feij, 2006)

2.2 Literatuur – Persoonlijkheid en kunstvoorkeur

Voor de relatie tussen persoonlijkheid en kunstvoorkeur zijn aanwijzingen gevonden door onderzoek naar de ‘sublieme ervaring’. Ook zijn er verschillende relaties gevonden tussen de Big Five persoonlijkheidskenmerken en kunstvoorkeur. Met name openheid blijkt een component te zijn dat een sterke relatie heeft met kunstvoorkeur. Een persoonlijkheidskenmerk dat gecorreleerd is met openheid, is ‘spanningsbehoefte’. Hier wordt verder op ingegaan bij paragraaf 2.2.2.2. Er is voor deze persoonlijkheidstrek met de relatie kunstvoorkeur het meeste draagvlak gevonden vanuit de literatuur (Rawlings, et. al., 2000).

2.2.1 Sublieme ervaring en kunstvoorkeur

Dat persoonlijkheid iets zegt over kunstvoorkeur kan onder andere gevonden worden in het fenomeen van de sublieme ervaring. Uit onderzoek van Vessel et. al. (2012) bleek dat wanneer iemand kunst aanschouwt en dit als subliem ervaart, er twee verschillende hersennetwerken bij hoge uitzondering tegelijkertijd actief zijn. Namelijk het ‘actienetwerk’, dat opspringt wanneer iemand met de buitenwereld bezig is; met kijken, luisteren of gericht bewegen, en het ‘default mode netwerk’, wat actief is wanneer de hersenen in ruststand zijn, bijvoorbeeld wanneer iemand aan het dagdromen is. Bij kunst die als subliem wordt ervaren werken deze twee netwerken tegelijkertijd samen, terwijl normaalgesproken deze twee netwerken bijna nooit tegelijk actief zijn. De onderzoekers schrijven hierover het volgende: “Het is alsof de buitenwereld en de interne representatie van jezelf samenvloeien” (Vessel et. al, 2012). Dit is een aanwijzing dat iemands persoonlijkheid wel degelijk iets zegt over diens voorkeur in de kunst.

2.2.2 De Big Five en kunstvoorkeur

2.2.2.1 *Extraversie, vriendelijkheid, ordelijkheid en emotionele stabiliteit*

De eerste vier persoonlijkheidskenmerken zoals extraversie, vriendelijkheid, ordelijkheid en emotionele stabiliteit van de Big Five zijn in verband gebracht met kunstvoorkeuren. Zo is extraversie zowel positief als negatief in verband gebracht met kunstvoorkeur, afhankelijk van de gebruikte taak (Chamorro-Premuzic & Furnham, 2004; Furnham & Chamorro-Premuzic, 2004; McManus, 2006). Vriendelijkheid was gecorreleerd met een geringere voorkeur voor pop-art (Furnham & Walker, 2001a), een grotere voorkeur voor representatieve kunst (Furnham & Avison, 1997), en een geringere neiging tot deelname aan algemene kunstactiviteiten. Dit ondanks het feit dat vriendelijke mensen meer waarde lijken te hechten aan esthetiek (McManus, 2006). Representatieve kunst omvat representatieve, realistische afbeeldingen, naar de werkelijkheid (Furnham & Avison, 1997). Ordelijkheid werd negatief geassocieerd met zowel visuele als algemene kunstactiviteiten (McManus, 2006), een voorkeur voor representatieve kunst en een afkeer van pop- en abstracte kunst (Furnham & Walker, 2001a). Correlaties tussen ordelijkheid en kunstoordeelen zijn zowel positief als negatief gebleken (Furnham & Rao, 2002). Emotionele stabiliteit bleek positief samen te hangen met een voorkeur voor abstracte kunst en pop-art (Furnham & Walker, 2001b). Hoewel al deze vier persoonlijkheids-clusters op de een of andere manier in verband zijn gebracht met kunstvoorkeur, werden de resultaten vaak niet gerepliceerd of waren ze niet consistent in de verschillende studies.

2.2.2.2 *Openheid*

Het vijfde persoonlijkheidscluster van de Big Five is openheid. Onderzoek van Chamorro-Premuzic (2009) deed onderzoek naar de relatie tussen de vijf persoonlijkheidskenmerken van de Big Five en kunstvoorkeur. Chamorro-Premuzic (2009) vond dat openheid de enige consistente persoonlijkheidsvoorspeller was van artistieke voorkeuren. Mensen die hoog scoorden op de openheid-schaal bleken meer voorkeur te hebben voor kunst in het algemeen. Ook bleek er een negatieve correlatie te zijn voor wat betreft het oordeel over impressionistische schilderijen (Chamorro-Premuzic, 2009). Onderzoek van McManus (2006) correleerde openheid ook aan een hogere waardering score voor kunst in het algemeen. Uit een aantal onderzoeken komt naar voren dat de persoonlijkheidstrek 'openheid' sterk lijkt op de spanningsbehoefteschaal van Zuckerman. Zo lieten meerdere onderzoeken een positieve correlatie zien tussen de spanningsbehoefteschaal en de openheidschaal van de NEO-PI-R (Costa en McCrae, 1992; Zuckerman et al., 1993).

Omdat openheid sterk lijkt op de spanningsbehoefteschaal is het ook niet gek dat uit de literatuur is gebleken dat spanningsbehoefte meerdere malen succesvol in verband is gebracht met kunstvoorkeur. Vanwege de overeenkomst tussen de schalen zal een hogere score op de spanningsbehoefteschaal naar verwachting ook zorgen voor een hogere waardering totaalscore op alle kunstwerken in het onderzoek (zie deelvraag 3, paragraaf 2.3.2).

2.2.3 Spanningsbehoefte & kunstvoorkeur

Empirische studies die met succes een verband leggen tussen persoonlijkheid en esthetische voorkeuren zijn talrijker voor de spanningsbehoefteschaal dan voor enig andere maatstaf (Rawlings, et. al., 2000). Het onderzoek zal daarom focussen op het vraagstuk over de relatie tussen spanningsbehoefte en kunstvoorkeur. Omdat voor deze relatie vanuit de literatuur de meeste grond is gevonden, is er een grotere kans dat er een voorspellende waarde wordt gevonden voor dit persoonlijkheidskenmerk voor wat betreft kunstvoorkeur.

2.2.3.1 *Abstract*

Onderzoek van Furnham & Bunyan (1988) vonden dat hogescoorders op de spanningsbehoefteschaal negatief was gecorreleerd met representatieve kunst en juist positief met abstracte kunst. Soortgelijke resultaten werden gevonden in onderzoek van Rawlings et. al. (2000) die concludeerde dat de persoonlijkheidsdimensies zoals spanningsbehoefte en openheid belangrijke invloeden hebben op esthetische oordeelsvorming. Uit dit onderzoek kwam dat een hoge score op de spanningsbehoefteschaal, en de sub schaal 'avontuur zoeken' geassocieerd werd met voorkeur voor gewelddadige abstracte kunst in tegenstelling tot een lagere score op deze schalen waarbij de voorkeur uitging naar meer neutrale realistische kunst (Rawling et al., 2000). Hogescoorders op de spanningsbehoefteschaal correleerde dus negatief met representatieve kunst en neutrale realistische kunst. Omdat de figuratieve categorie in dit onderzoek niet geheel vergelijkbaar is met de representatieve/ realistische kunst die in eerdergenoemde onderzoeken onderzocht werden, kunnen er ook geen vergelijkbare uitkomsten worden verwacht voor de relatie tussen figuratieve kunst en spanningsbehoefte. Om deze reden wordt de eerste deelvraag toegespitst op de relatie tussen abstracte kunst en spanningsbehoefte. Omdat is gebleken dat spanningsbehoefte positief correleert met abstracte kunst zullen naar verwachting hogescoorders op de spanningsbehoefteschaal meer voorkeur hebben voor abstracte kunst (zie deelvraag 1, paragraaf 2.3.2).

2.2.3.2 *Complexiteit*

Uit meerdere onderzoeken blijkt dat een hoge score op de spanningsbehoefteschaal ook verband houdt met voorkeur voor complexe boven eenvoudige stimuli (Baranowski, 1971; Osborne & Farley, 1970; Zuckerman et al., 1972). Ook Zuckerman et al., (1993) vonden soortgelijke resultaten; hoge spanningsbehoefte scoorders hielden van spanningsopwekkende schilderijen. Ook toonden hoge spanningsbehoefte scoorders meer tolerantie voor ambigue, niet-realistische stijlen. Zuckerman et. al. (1972) ontdekten dat in de Welsh (1959) figurenvoorkeur test (figure preference test) de hoge spanningsbehoefte scoorders een voorkeur hadden voor ontwerpen die complex, asymmetrisch en schetsmatig waren. De lage spanningsbehoefte scoorders hielden meer van eenvoudige, symmetrische ontwerpen. Naar verwachting zullen hogescoorders op de spanningsbehoefte schaal dus meer voorkeur hebben voor complexe kunstwerken (zie deelvraag 2, paragraaf 2.3.2).

Furnham en Bunyan (1988) concludeerde dat complexiteit alleen niet bepalend was voor de kunstvoorkeuren van mensen met een hoge score op spanningsbehoefte. Het was de combinatie van complexiteit met abstractheid die hoge en lage sensatiezoekers van elkaar onderscheidde (Furnham & Bunyan, 1988). De totaalscore op de spanningsbehoefteschaal correleerde positief met een voorkeur voor de complex-abstracte schilderijen en negatief

met een voorkeur voor de complexe representatieve schilderijen. De verwachting voor dit onderzoek is dat hogescoorders op de spanningbehoefteschaal, binnen de abstracte categorie de meeste voorkeur zullen hebben voor de categorie abstract-complex (zie deelvraag 2). Omdat de figuratieve kunstwerken die in het onderzoek worden meegenomen niet geheel vergelijkbaar zijn met de representatieve kunstcategorie uit het onderzoek van Furnham en Bunyan (1988) zal ook de voorkeur voor figuratieve complexe kunstwerken naar verwachting correleren met een hoge spanningsbehoefte. Dit wordt verwacht omdat complexiteit als op zichzelf staand kenmerk binnen kunst in eerdergenoemde onderzoeken gerelateerd was aan hoge spanningsbehoefte. De verwachting is dus dat waardering voor complexe kunstwerken zowel binnen de abstracte als de figuratieve categorie gerelateerd is aan een hogere mate van spanningsbehoefte (zie deelvraag 2, paragraaf 2.3.2).

2.3 Hoofdvraag en deelvragen

2.3.1 Hoofdvraag

De volgende hoofdvraag zal gedurende het onderzoek centraal staan:

- Wat is de relatie tussen het persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte en kunstvoorkeur?

2.3.2 Deelvragen

- Deelvraag 1: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waardering voor abstracte kunst?
- Deelvraag 2: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waardering voor complexe kunst, binnen de abstracte en figuratieve kunstcategorie en alle complexe kunstwerken samen?
- Deelvraag 3: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waarderingsscore op kunst in het algemeen?

3 Methodologie

3.1 Methode

Voor dit onderzoek naar de relatie tussen spanningsbehoefte en kunstvoorkeur wordt data verzameld aan de hand van een online vragenlijst. Dit maakt het onderzoek kwantitatief. Het onderzoek omvat een grote doelgroep namelijk de klanten van Kunstpunt of potentiële klanten. Er is gekozen voor een online vragenlijst omdat op deze manier een grote steekproef getrokken kan worden en generalisatie pas mogelijk is bij een voldoende grote steekproef (Brinkman, 2011). Bovendien zijn spanningsbehoefte en kunstvoorkeur goed te meten met een online vragenlijst. De vragenlijst wordt opgenomen in de nieuwsbrief van Kunstpunt die een bereik heeft van 3700 nieuwsbrieflezers. De vragenlijst wordt 3-delig; het bevat demografische vragen over leeftijd en gender, kunstvoorkeur vragen, en persoonlijke vragen waarbij de spanningsbehoefte wordt gemeten.

Allereerst wordt de respondent gevraagd naar zijn/haar leeftijd en gender omdat leeftijd en gender belangrijke demografische kenmerken zijn die kunnen helpen om een beter beeld te krijgen van de samenstelling van de deelnemers in het onderzoek. Bovendien kunnen op deze manier deelnemers die onder de 18 zijn worden uitgesloten. Als tweede worden er 20 kunstwerken gepresenteerd waarbij de respondent de kunstwerken beoordeeld aan de hand van een cijfer tussen 0 en 10. De kunstwerken worden in willekeurige volgorde gepresenteerd, iedere kunstcategorie wordt vertegenwoordigd door 5 kunstwerken uit de collectie van Kunstpunt (zie bijlage 1). Vervolgens worden er 30 scenario's uitgevraagd, van de spanningsbehoefte schaal van Zuckerman, (zie bijlage 2), waarbij de respondenten steeds aangeven welk scenario de voorkeur geniet. Op deze manier wordt er informatie verworven over iemands profiel wat betreft mate van spanningsbehoefte, en mate van waardering voor de vier verschillende kunst categorieën. De vragenlijst is te vinden in bijlage 3. Op basis van de kunstwerken uit de collectie van Kunstpunt, en de spanningsbehoeftetest van Zuckerman (1979) wordt de online vragenlijst opgesteld in Google Forms. Er is voor google forms gekozen, omdat het bij het platform 'analyzer' niet mogelijk is om afbeeldingen te uploaden.

3.1.1 Data-analyse

Voor de data-analyse worden de gegevens van de ingevulde vragenlijsten overgezet in SPSS. Vervolgens worden de data geanalyseerd en worden extreme antwoorden, en respondenten onder de 18 jaar verwijderd. Nadat de data-analyse heeft plaatsgevonden, worden er statistische toetsen uitgevoerd om de relatie tussen de mate van spanningsbehoefte en mate van waardering voor de verschillende kunst categorieën te onderzoeken. Er wordt hierbij gebruik gemaakt van correlatie en lineaire regressie.

3.2 Datakenmerken

3.2.1 Kunstvoorkeur

Voor het operationaliseren van kunstvoorkeur worden kunstcategorieën aangebracht in de collectie van Kunstpunt, gebaseerd op eerder onderzoek waarbij kunstvoorkeur werd vergeleken met persoonlijkheid. Ook heeft de expertise van Jeanine de Boer (kunsthistoricus) en Erica Scheper (beeldend kunstenaar), beiden werkzaam bij de kunstuitleen, bijgedragen aan de categorisering van de kunstcollectie van Kunstpunt. Omdat het onderzoek zich richt op de leners/kopers van Kunstpunt wordt er gefocust op de schilderijen binnen de collectie van Kunstpunt. Hierbij worden sculpturen en fotografisch werk uitgesloten. Verweij (2021) vond namelijk dat 85% van de kunstkopers vooral de voorkeur geeft aan schilder- en of tekenkunst.

3.2.1.1 *Kunstcategorieën collectie Kunstpunt*

Er is gekozen voor een onderscheid tussen abstracte en figuratieve kunst, in overeenstemming met Furnham en Buyan (1988) omdat deze indeling het beste aansluit bij de kunstcollectie van Kunstpunt en de bestaande onderzoeken. Hierbij is de figuratieve categorie een samenvoeging van figuratief en realistisch, aangezien het binnen de kunstcollectie van Kunstpunt moeilijk is om onderscheid te maken tussen deze twee categorieën. Vervolgens is ervoor gekozen om deze twee 'hoofdcategorieën' op te splitsen in subcategorieën conform het principe van Rawlings (2000 & 1998b) en Furnham en Buyan (1988) die ook gebruik maakten van hoofdcategorieën en subcategorieën.

Iedere hoofdcategorie wordt opgesplitst in 2 subcategorieën: 1. eenvoudig en 2. complex. Deze subcategorieën zijn gebaseerd op eerder onderzoek waarin kunstwerken werden ingedeeld op kwaliteiten als complexiteit en spanning of arousalwaarde (Zaleski, 1984; Baranowski, 1971; Osborne & Farley, 1970; Zuckerman et. al., 1993). Op deze manier zijn de volgende 4 categorieën tot stand gekomen:

- 1 abstract – eenvoudig
2. abstract – complex
3. figuratief – eenvoudig
4. figuratief – complex

Voor iedere categorie worden er 5 kunstwerken geselecteerd die passen binnen de desbetreffende categorie. De respondent zal over 20 (4x5=20 kunstwerken) kunstwerken aan de hand van een cijfer zijn mening geven. Deze kunstwerken worden zorgvuldig geselecteerd uit de kunstcollectie van Kunstpunt, in samenspraak met Erica en Jeanine. Bij het selecteren van de kunstwerken wordt de operationalisering van de kunstcategorieën nauwkeurig in acht genomen. Voor een overzicht van de geselecteerde kunstwerken zie bijlage 1.

3.2.1.2 Operationalisering kunstcategorieën

Twee Kunst hoofdgebieden

Abstract: niet herkenbare vormen

Figuratief: iets wat herkenbaar is, naar de werkelijkheid

Twee Kunst sub-gebieden

Eenvoudig: geen ingewikkelde patronen, overzichtelijk, niet veel spanning

Complex: uitgesproken beeld, niet (gelijk) herkenbaar, spanning

De vier Kunst categorieën

1. **abstract – eenvoudig:** niet herkenbare vormen, geen ingewikkelde patronen, overzichtelijk, niet veel spanning
2. **abstract – complex:** niet herkenbare vormen, uitgesproken beeld, spanning
3. **figuratief – eenvoudig:** iets wat herkenbaar is, naar de werkelijkheid, geen ingewikkelde patronen, overzichtelijk, niet veel spanning
4. **figuratief – complex:** iets wat niet gelijk herkenbaar is, naar de werkelijkheid, uitgesproken beeld, spanning

3.2.2 Spanningsbehoefte

Voor het meten van de spanningsbehoefte wordt voortgeborduurd op de bestaande Sensation Seeking Scale van Zuckerman (1979), deze wordt vertaald, en gecontroleerd door een master student in de Engelse taal, ook worden er in samenspraak met Kunstpunt een aantal stellingen uit de test gehaald (zie 3.5.2). Voor een aantal stellingen die bij de schaal van spanningsbehoefte horen bestaan er een aantal bezwaren vanuit Kunstpunt. In de vragenlijst die spanningsbehoefte meet, worden daarom 10 stellingen uit de test verwijderd omdat hier ethische bezwaren tegen zijn; de stellingen kunnen als provocerend worden opgevat. Deze stellingen worden in de volgende alinea vermeld. Volgens de handleiding van de Zuckerman Sensation Seeking Scale-V (ZSS-V) heeft de schaal een hoge interne consistentie, met een Cronbachs Alfa-waarde van 0.86 voor de totale schaal. Dit geeft aan dat de ZSS-V een zeer betrouwbaar instrument is om spanningsbehoefte te meten. Met het verwijderen van onderstaande 10 stellingen wordt de Cronbachs Alfa-waarde naar verwachting lager.

Daarnaast zijn sommige stellingen die uit de test worden gehaald ook niet passend bij deze tijd zoals onderste twee stellingen:

- Ik zou graag personen ontmoeten die homoseksueel zijn (mannen of vrouwen), ik blijf uit de buurt van iedereen die ik ervan verdenk "homo of lesbisch" te zijn.
- Een persoon moet aanzienlijke seksuele ervaring hebben voor het huwelijk, Het is beter als twee getrouwde personen hun seksuele ervaring met elkaar beginnen

Gezien het jaartal, 1979 waar de test uit dateert is het niet gek dat dit toentertijd als maatstaf voor spanningsbehoefte werd gebruikt, voor deze tijd zijn dit soort stellingen niet passend.

De 10 vragen die uit de test worden gehaald zijn:

- Ik hou niet van alle lichaamsgeuren, Ik hou van sommige aardse lichaamsgeuren
- Ik heb marihuana geprobeerd of zou dat willen, ik zou graag wat van de nieuwe drugs willen proberen die hallucinaties veroorzaken
- Ik zou geen enkele drug willen proberen die vreemde en gevaarlijke effecten op mij zou kunnen hebben, ik zou enkele van de nieuwe drugs willen proberen die hallucinaties veroorzaken
- Ik heb een hekel aan "swingers" (mensen die ongeremd en vrij met seks omgaan), ik geniet van het gezelschap van echte "swingers"
- Ik vind dat stimulerende middelen me ongemakkelijk maken, ik word graag vaak high (alcohol drinken of marihuana roken)
- Ik zou graag personen ontmoeten die homoseksueel zijn (mannen of vrouwen), ik blijf uit de buurt van iedereen die ik ervan verdenk "homo of lesbisch" te zijn.
- Ik ga graag uit met leden van het andere geslacht die fysiek opwindend zijn, ik ga graag uit met leden van het andere geslacht die mijn waarden delen
- Een persoon moet aanzienlijke seksuele ervaring hebben voor het huwelijk, Het is beter als twee getrouwde personen hun seksuele ervaring met elkaar beginnen
- Er is veel te veel weergave van seks in films, ik geniet van veel "sexy" scènes in films
- Zelfs als ik het geld had, zou ik niet willen omgaan met rijke mensen zoals die van de "jetset", ik zou me kunnen voorstellen dat ik met de "jetset" over de hele wereld plezier zou zoeken

3.3 Populatie & Steekproeftrekking

In het onderzoek wordt er gefocust op de populatie (potentiële) kunstleneren bij Kunstpunt. Deze populatie kunstleneren kan met de resultaten van dit onderzoek beter worden geadviseerd bij de keus van een kunstwerk. In de steekproeftrekking wordt er gestreefd om deze populatie in te bedden door mensen te benaderen die interesse hebben in kunst van Kunstpunt omdat ze staan ingeschreven op de nieuwsbrief van Kunstpunt. Hierbij gaat het om volwassenen van 18 jaar en ouder aangezien men vanaf deze leeftijd een abonnement bij de Kunstuitleen kan afsluiten. De steekproef wordt getrokken door de vragenlijst over persoonlijkheid en kunstvoorkeur via de nieuwsbrief van kunstpunt te verspreiden. Dit betreft een bereik van ongeveer 3700 ingeschreven nieuwsbrieflezers. Een andere manier waardoor er wordt gestreefd vooral kunstliefhebbers aan te trekken in de steekproef, is door het invullen van de vragenlijst te belonen met een kans op een cadeaubon van 50 euro voor de kunstuitleen van Kunstpunt. Het doel is om minimaal 100 mensen deel te laten nemen aan het onderzoek.

3.4 Ethische verantwoording

Aan de respondenten die deelnamen aan de online vragenlijst wordt uitgelegd dat de gegevens nooit terug te leiden zijn tot een persoon (zie bijlage 4). Ook worden de respondenten niet geheel op de hoogte gebracht van het doel van het onderzoek omdat dit de antwoorden van de respondenten zou kunnen beïnvloeden. Hierbij is er een bewuste keus gemaakt door de vragen die spanningsbehoefte meten 'persoonlijke vragen' te noemen, zodat mensen niet beïnvloed worden door de vraag in hoeverre zij behoefte hebben aan spanning, maar door het algemener te verwoorden als 'persoonlijke vragen'.

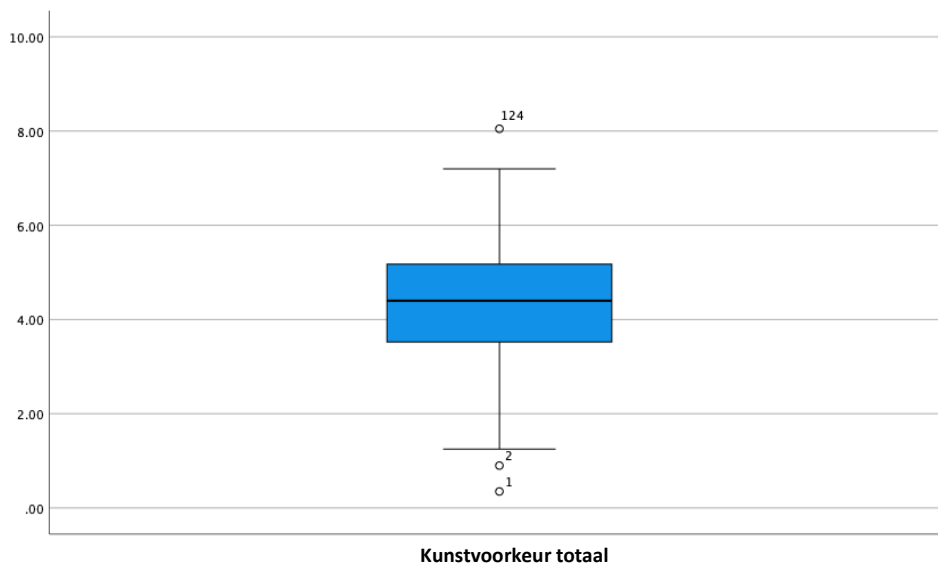
4 Resultaten

4.1 De steekproef

Het doel van dit onderzoek is om de relatie tussen kunstvoorkeur en spanningsbehoefte te onderzoeken. Ondanks het verwijderen van de 10 stellingen uit de spanningsbehoefteschaal is deze redelijk betrouwbaar gebleken. De Cronbachs Alfa waarde is voor 30 items 0.708 en voor de originele vragenlijst is de Cronbachs Alfa waarde 0,86. De vragenlijst is verstuurd in de nieuwsbrief van Kunstpunt op 8 april 2023. In totaal hebben er 126 nieuwsbrieflezers de vragenlijst ingevuld. Van de in totaal 126 respondenten zijn er vier respondenten uit de steekproef verwijderd. Een van de respondenten gaf aan 17 jaar of jonger te zijn, terwijl het onderzoek zich richt op volwassenen van 18+ die een abonnement zouden kunnen afsluiten bij de kunstuitleen. De andere drie respondenten zijn verwijderd omdat ze een extreem lage of hoge score gaven op alle kunstwerken. Dit is onderzocht aan de hand van een boxplot met de gemiddelde kunst-cijfers van alle respondenten. Om deze reden zijn respondenten 1, 2 en 124 verwijderd uit de steekproef (zie figuur 1). De analyses zijn uitgevoerd op een steekproef van in totaal 122 respondenten.

Figuur 1

Boxplot kunstvoorkeur totaal

Van de 122 respondenten bevinden de meeste respondenten zich in de leeftijdscategorie van 21 tot 29 jaar (53.3 %). Een klein gedeelte is jonger, 18 tot 20 jaar (7.4 %). De overige respondenten (39.3 %) zijn 30 jaar of ouder. Van de 122 respondenten zijn 50 man (41%) 68 vrouw (55%) en 5 respondenten gaven de optie 'overig' aan bij gender (4%). In tabel 1 is een overzicht weergegeven van de correlatie tussen de meest relevante variabelen in het onderzoek.

Tabel 1*Correlaties tussen relevante variabelen in het onderzoek (N = 122)*

	M	SD	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Gender	-	-	-							
2. Leeftijd	3.11	1.77	-	-						
3. Spannings- behoefte	14.79	4.46	-0.24**	-0.16	-					
4. Abstracte Kunst	3.94	1.55	0.09	0.13	0.29**	-				
5. Figuratieve kunst	4.82	1.28	0.10	0.06	0.07	0.52**	-			
6. Complexe kunst	4.49	1.44	0.11	0.18	0.25**	0.83**	0.77**	-		
7. Eenvoudige kunst	4.27	1.27	0.08	0.02	0.15	0.80**	0.77**	0.69**	-	
8. Kunst totaal	4.38	1.34	0.11	0.12	0.22*	0.90**	0.85**	0.92**	0.90**	-

Note. *) $p < 0.05$, **) $p < 0.01$, leeftijd) 1 = 18 – 20, 2 = 21-29, 3 = 30-39, 4 = 40-49, 5 = 50-59, 6 = 60-69, 7 = 70 of ouder, gender) 1 = man, 2 = vrouw, 3 = overig

4.2 Hoofdvraag: Wat is de relatie tussen het persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte en kunstvoorkeur?

Uit de resultaten is gebleken dat er een matig positieve significante relatie bestaat tussen spanningsbehoefte en waardering voor abstracte kunst, dit geldt voor zowel de abstracte complexe kunst, als de abstracte eenvoudige kunst. Er is geen significante relatie gevonden tussen spanningsbehoefte en waardering voor figuratieve kunst, al is binnen deze figuratieve kunstcategorie gebleken, dat er wel een matig positieve significante relatie bestaat tussen spanningsbehoefte en complexe figuratieve kunst. Het gemiddelde waarderingscijfer op alle kunstwerken hangt ook matig positief significant samen met spanningsbehoefte, net zoals het waarderingscijfer voor alle complexe kunstwerken binnen abstracte en figuratieve kunst samen.

4.2.1 Deelvraag 1: Hebben mensen naarmate ze hoger scores op spanningsbehoefte, een hogere waarderingsscore voor abstracte kunst?

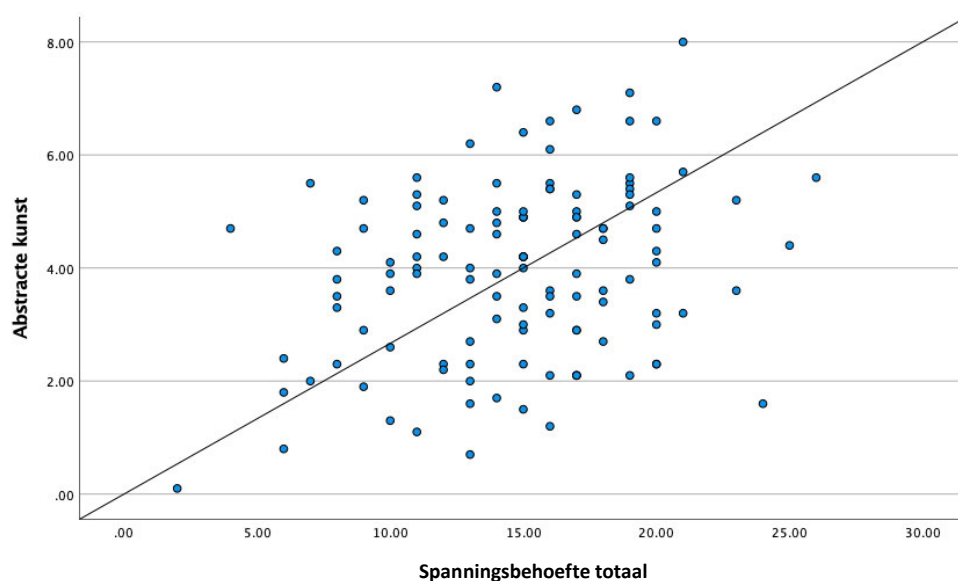
Uit een Pearson correlatietoets is met 95% betrouwbaarheid gebleken dat er een significante positieve correlatie bestaat tussen spanningsbehoefte en waardering voor abstracte kunst ($r = 0.29$, $p = 0.001$). Dit betekent dat mensen met hogere scores op de spanningsbehoefteschaal, geneigd zijn om ook hogere scores te hebben op de waardering voor abstracte kunst ($n = 122$). De Pearson correlatiecoëfficiënt tussen de variabelen is 0.29, deze geeft aan dat er sprake is van een matig positieve correlatie.

Uit de Pearson correlatie toets, waarbij de relatie tussen figuratieve kunst en spanningsbehoefte is onderzocht is gebleken dat deze niet significant is ($r = 0.075$, $p = 0.412$). Een lineaire regressieanalyse is uitgevoerd om het effect van spanningsbehoefte op de waardering voor abstracte kunst te onderzoeken. De resultaten laten zien dat spanningsbehoefte een significant positief effect heeft op de waardering voor abstracte kunst ($B = 0.101$, $SE = 0.030$, $\beta = 0.290$, $t(120) = 3.323$, $p = 0.001$). Dit betekent dat mensen die een hogere spanningsbehoefte hebben, abstracte kunst meer waarderen. De variantie binnen de abstracte kunst wordt voor 8.4 % verklaard door de mate van spanningsbehoefte ($R^2 = 0.084$, $F(1, 120) = 11.044$, $p = 0.001$). Deze relatie is weergegeven in figuur 2. De formule die bij deze regressie hoort is onderstaande. Hierbij betekent y de mate van de waarderingsscore op abstracte kunst en x de score van spanningsbehoefte. Voor iedere extra punt op spanningsbehoefte neemt de score op abstracte kunst gemiddeld 0.101 punt toe.

$$Y = 0.101x + 2.454$$

Figuur 2

Lineaire regressie abstracte kunst en spanningsbehoefte

4.2.2 Deelvraag 2: Hebben mensen naarmate ze hoger scores op spanningsbehoefte, een hogere waardering voor complexe kunst binnen de abstracte en figuratieve kunstcategorie en alle complexe kunstwerken samen?

Abstracte kunst

Uit een Pearson correlatietoets is met 95% betrouwbaarheid gebleken dat er een significante positieve correlatie bestaat tussen spanningsbehoefte en waardering voor abstracte complexe kunst ($r = 0.245$, $p = 0.007$). Dit betekent dat mensen met hogere scores op de spanningsbehoefteschaal, geneigd zijn om ook hogere scores te hebben op de waardering voor abstracte complexe kunst ($n = 122$). De Pearson correlatiecoëfficiënt tussen de variabelen is 0.245, deze geeft aan dat er sprake is van een matige positieve correlatie. Uit de Pearson correlatie toets, waarbij de relatie tussen eenvoudige abstracte kunst en spanningsbehoefte is onderzocht is ook gebleken dat deze significant is ($r = 0.260$, $p = 0.004$). Ook hierbij gaat het om een matige positieve correlatie ($r = 0.260$). Dit betekent dat mensen die een hogere spanningsbehoefte hebben, ook abstracte eenvoudige kunst meer waarderen. Het onderscheid tussen complexe en eenvoudige kunst lijkt dus binnen de kunstcategorie abstract nauwelijks verschil te maken voor de significante relatie met spanningsbehoefte.

Figuratieve kunst

Het onderscheid tussen complexe en eenvoudige kunst blijkt voor de kunstcategorie figuratief wel verschil te maken. Uit de Pearson correlatietoets, is gebleken dat er geen significante relatie bestaat tussen spanningsbehoefte en waardering voor eenvoudige figuratieve kunst ($r = -0.070$, $p = 0.441$). Terwijl uit de Pearson correlatie toets wel is gebleken dat er een matige positieve significante relatie bestaat tussen spanningsbehoefte en waardering voor complexe figuratieve kunst ($r = 0.200$, $p = 0.027$).

Alle complexe kunstwerken

Voor alle complexe kunstwerken, in zowel de abstracte als de figuratieve categorie, is uit een Pearson correlatietoets met 95% betrouwbaarheid gebleken dat ook deze significant is ($r = 0.246$, $p = 0.006$). Dit suggereert dat er een matig significant verband is tussen de behoefte aan spanning en waardering voor complexe kunst.

Omdat de significante relatie met spanningsbehoefte voor de afhankelijke variabele complexe abstracte kunst en eenvoudige abstracte kunst nauwelijks van elkaar verschillen ($p = 0.007$, $p = 0.004$), is ervoor gekozen om alleen voor de relatie tussen abstracte complexe kunst en spanningsbehoefte een lineaire regressie toets uit te voeren. Het onderscheid van complexe met eenvoudige kunst maakt wel verschil binnen de kunstcategorie figuratief voor een significante relatie met spanningsbehoefte ($p = 0.441$, $p = 0.027$). Daarom is ook voor de relatie tussen spanningsbehoefte en complexe figuratieve kunst een regressieanalyse uitgevoerd.

Uit een regressieanalyse met abstracte complexe kunst als afhankelijke variabele en spanningsbehoefte als onafhankelijke variabele is gebleken dat spanningsbehoefte een significante voorspeller is voor waardering voor abstracte complexe kunst ($B = 0.093$, $SE = 0.033$, $\beta = 0.245$, $p = 0.007$). Volgens de analyse toont de coëfficiënt van de onafhankelijke variabele spanningsbehoefte ($B = 0.093$) aan dat voor elke toename van 1 punt in spanningsbehoefte, de waardering voor abstracte complexe kunst' gemiddeld met 0.093

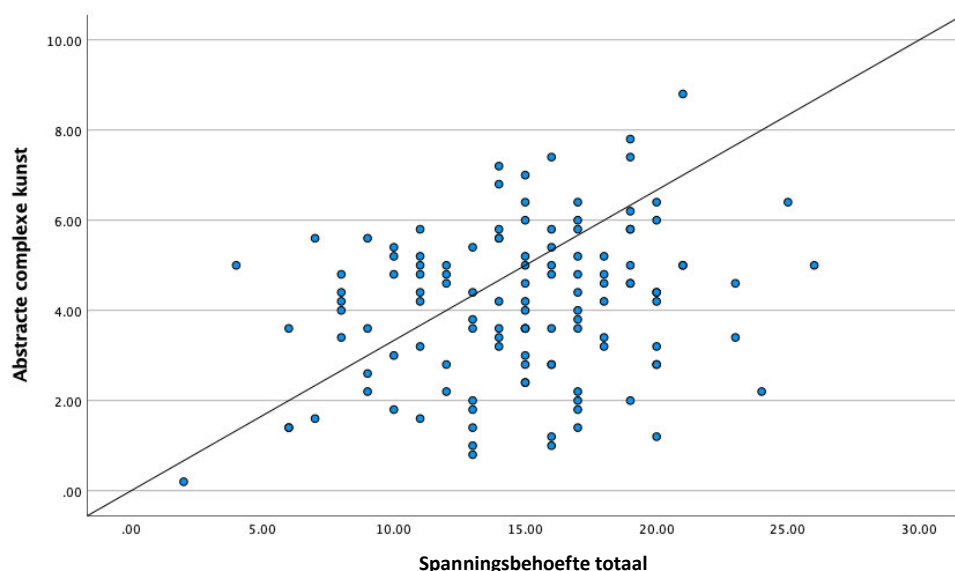
punten toeneemt. Volgens de standaardfout ($SE = 0.033$) kan met 95% zekerheid worden gesteld dat de B waarde (0.093) werkelijk ligt tussen 0.029 en 0.157 .

De analyse verklaart 6 % van de variantie binnen abstracte complexe kunst ($R^2 = 0.060$), wat niet erg hoog is, maar toch significant is ($F(1, 120) = 7.635$, $p = 0.007$). In dit geval is de F waarde 7.635 , wat betekent dat het model als geheel significant beter verklaard wordt dan een nul model (een model zonder predictor variabelen). Deze positieve relatie tussen spanningsbehoefte en abstracte complexe kunst is weergegeven in figuur 3. De formule die hoort bij de voorspelling van spanningsbehoefte op abstracte complexe kunst is onderstaande. Hierbij betekend y de waarderingscore op abstracte complexe kunst en x de score op spanningsbehoefte. Met deze formule zou aan de hand van iemands spanningsbehoefte voorspeld kunnen worden wat voor een waarderingscijfer iemand zou geven voor abstracte complexe kunst.

$$Y = 0.093x + 2.750$$

Figuur 3

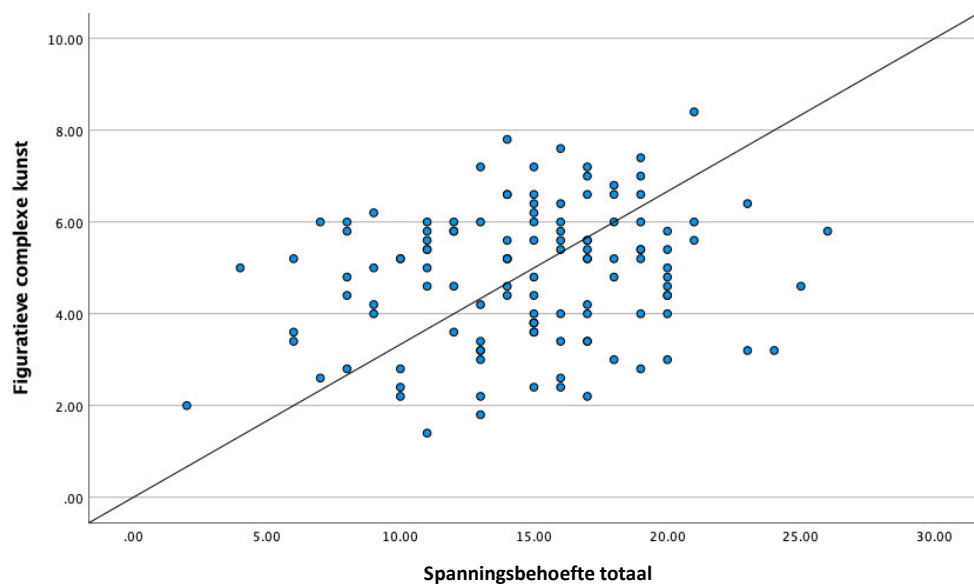
Lineaire regressie abstracte complexe kunst en spanningsbehoefte

Ook is er een regressieanalyse uitgevoerd om het verband te onderzoeken tussen spanningsbehoefte en waardering voor figuratieve complexe kunst. Uit deze analyse is gebleken dat er een significante positieve relatie bestaat tussen spanningsbehoefte en waardering voor figuratieve complexe kunst ($\beta = 0.20$, $p = 0.027$). Spanningsbehoefte verklaart 4 % van de variantie in waardering voor figuratieve complexe kunst ($R^2 = 0.040$). De ANOVA laat zien dat de regressie significant is ($F(1, 120) = 5.026$, $p = 0.027$), wat betekent dat de toegevoegde waarde van spanningsbehoefte als voorspeller significant is. Onderstaande figuur 4 laat de relatie tussen spanningsbehoefte en figuratieve complexe kunst zien.

Figuur 4

Lineaire regressie figuratieve complexe kunst en spanningsbehoefte

4.2.3 Deelvraag 3: Hebben mensen naarmate ze hoger scores op spanningsbehoefte, een hogere waarderingsscore op kunst in het algemeen?

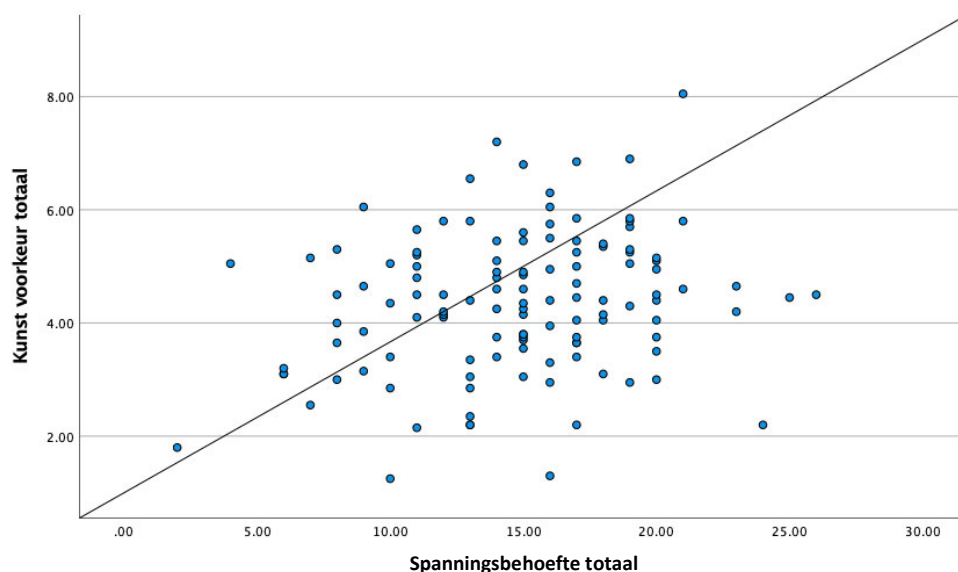
Uit een Pearson correlatietoets is met 95% betrouwbaarheid gebleken dat er een significante positieve correlatie bestaat tussen spanningsbehoefte en waardering voor kunst ($r = 0.221$, $p = 0.015$). Dit betekent dat mensen met hogere scores op de spanningsbehoefteschaal, geneigd zijn om ook hogere scores te hebben op de waardering voor kunst in het algemeen. De Pearson correlatiecoëfficiënt tussen de variabelen (spanningsbehoefte en waardering kunst) is 0.221, deze geeft aan dat er sprake is van een zeer matige positieve correlatie.

Uit de lineaire regressieanalyse is gebleken dat spanningsbehoefte een significante voorspeller is voor de totaalscore op kunst, $b = 0.061$, $t(120) = 2.478$, $p = 0.015$. De regressievergelijking is significant, $F(1, 120) = 6.142$, $p = 0.015$, met een R-kwadraat van 0.049. Wat betekent dat de spanningsbehoefteschaal 4.9% van de variantie binnen de waardering op kunst verklaart. Deze regressie tussen kunst en spanningsbehoefte is weergegeven in figuur 5. De formule die hoort bij deze regressie is onderstaande, waarbij y de waardering voor de totaalscore op kunst is en x de score op spanningsbehoefte.

$$Y = 0.061x + 3.477$$

Figuur 5

Lineaire regressie kunst en spanningsbehoefte

5 Conclusie

5.1 Hoofdvraag: Wat is de relatie tussen het persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte en kunstvoorkeur?

In dit onderzoek is gezocht naar een antwoord op de vraag: wat is de relatie tussen het persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte en kunstvoorkeur? Hiervoor is een kwantitatief onderzoek uitgevoerd met een vragenlijst die de mate van spanningsbehoefte en de mate van voorkeur voor de verschillende kunstcategorieën in kaart bracht. Het ging hierbij om de volgende vier kunstcategorieën; eenvoudig abstract, complex abstract, eenvoudig figuratief en complex figuratief. Uit de resultaten is gebleken dat er sprake is van een matig positieve relatie tussen spanningsbehoefte en voorkeur voor eenvoudige en complexe abstracte kunst, complexe figuratieve kunst, alle complexe kunstwerken samen en alle kunstwerken samen (alle eenvoudige en complexe werken binnen de abstracte en figuratieve kunst). De relaties zijn matig en de voorspellende waarden zijn laag wat zou kunnen betekenen dat er naast spanningsbehoefte meer factoren meespelen die invloed hebben op kunstvoorkeur.

5.1.1 Deelvraag 1: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waarderingsscore voor abstracte kunst?

Uit de resultaten blijkt dat er een matige positieve relatie bestaat tussen spanningsbehoefte en waardering voor abstracte kunst. Daarmee is de eerdergenoemde verwachting van dit onderzoek uitgekomen (zie paragraaf 2.2.3.1). Deze verwachting was dat mensen die hoger scoren op de spanningsbehoefteschaal meer waardering zouden hebben voor abstracte kunst (Furnham & Bunyan, 2000; Rawlings et al., 2000). De mate van spanningsbehoefte heeft dus een matig voorspellend effect op iemands waardering voor abstracte kunst. Dit betekent dat hoe hoger iemands score is op de spanningsbehoefteschaal, hoe groter de kans is dat hij of zij ook hoger scoort op de waardering voor abstracte kunst. Binnen de abstracte kunst wordt de variantie voor 8.4 procent verklaard door spanningsbehoefte, wat betekent dat er naast spanningsbehoefte ook andere factoren zijn die meespelen bij de mate van waardering voor abstracte kunst. Er is geen relatie gevonden tussen spanningsbehoefte en figuratieve kunst.

Kortom, het antwoord op de eerste deelvraag is dat de voorkeur voor abstracte kunst matig positief samenhangt met een hogere score op de spanningsbehoefteschaal. De voorspellende waarde van de spanningsbehoefte op waardering voor abstracte kunst is laag, wat betekent dat er naast spanningsbehoefte hoogstwaarschijnlijk nog andere factoren meespelen bij de waardering voor abstracte kunst.

5.1.2 Deelvraag 2: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte een hogere waarderingsscore voor complexe kunst?

De verwachting van het onderzoek, zoals beschreven in paragraaf 2.2.3.2, was dat hoogscorenders op de spanningsbehoefteschaal meer voorkeur zouden hebben voor de complexe kunst, zowel binnen de abstracte als de figuratieve kunstcategorie en op alle complexe kunstwerken samen (Baranowski, 1971; Osborne & Farley, 1970; Zuckerman et al., 1972; Zuckerman et al., 1993; Furnham en Bunyan, 1988). Uit de resultaten is tegen de verwachting in gebleken dat het onderscheid tussen complexe en eenvoudige kunstwerken binnen de abstracte kunst nauwelijks verschil maken. Zowel de totaalscore op de eenvoudige abstracte kunstwerken als de totaalscore op de complexe abstracte kunstwerken laten een matig positieve relatie zien met spanningsbehoefte.

Het onderscheid tussen complexe en eenvoudige kunstwerken blijkt wel verschil te maken voor de figuratieve kunstcategorie. Er is een matig positieve relatie gevonden tussen de complexe figuratieve kunst en spanningsbehoefte. Voor de eenvoudige figuratieve kunstwerken is geen relatie gevonden met spanningsbehoefte. Hierbij worden eerdere onderzoeken die vonden dat waardering voor complexe kunstwerken samenhangt met een hogere mate van spanningsbehoefte, bevestigd (Baranowski, 1971; Osborne & Farley, 1970; Zuckerman et al., 1972; Zuckerman et al., 1993). Uit de resultaten blijkt dat de mate van spanningsbehoefte een matig voorspellend effect heeft op iemands waardering voor complexe figuratieve kunst, 4 procent van de variantie binnen complexe figuratieve kunst wordt verklaard door spanningsbehoefte. Er bestaat dus een matige positieve relatie tussen waardering voor complexe figuratieve kunst en spanningsbehoefte met een lage voorspellende waarde.

Ook voor alle complexe kunstwerken samen binnen zowel de abstracte als de figuratieve categorie is een matige positieve relatie gevonden met spanningsbehoefte. Ook dit resultaat bevestigt de eerdergenoemde onderzoeken die vonden dat waardering voor complexe kunst gerelateerd is aan een hogere mate van spanningsbehoefte. Vermoedelijk spelen er naast spanningsbehoefte waarschijnlijk andere factoren mee in iemands waardering voor complexe kunst omdat de gevonden relatie matig is.

Kortom, er is een positieve matige relatie gevonden tussen spanningsbehoefte en waardering voor complexe en eenvoudige abstracte kunst, complexe figuratieve kunst en alle complexe kunstwerken samen. Echter is er tegen de verwachting in gebleken dat het onderscheid tussen complexe en eenvoudige kunst voor de abstracte categorie nauwelijks verschil maakt voor de relatie met spanningsbehoefte. Wel maakt het onderscheid tussen eenvoudige en complexe kunstwerken uit voor de figuratieve categorie, waarbij er een matig positieve relatie is gevonden tussen complexe figuratieve kunst en spanningsbehoefte en geen relatie is gevonden tussen eenvoudige figuratieve kunst en spanningsbehoefte. De relaties zijn dus matig en de verklarende waarden voor de voorspellingen zijn niet erg hoog. Dit betekent dat er naast mate van spanningsbehoefte hoogstwaarschijnlijk meer factoren meespelen in iemands voorkeur voor complexe kunst.

5.1.3 Deelvraag 3: Hebben mensen naarmate ze hoger scoren op spanningsbehoefte, een hogere waarderingsscore op kunst in het algemeen?

De verwachting van dit onderzoek was dat mensen die hoger scoren op spanningsbehoefte, meer waardering voor kunst zouden hebben in het algemeen (zie paragraaf 2.2.2.2). Dit betekent dat een hogere mate van spanningsbehoefte naar verwachting voor een hogere totaalscore zou zorgen op alle kunstwerken (McManus, 2006; Chamorro-Premuzic, 2009). Uit de resultaten blijkt dat er een matig positieve relatie bestaat tussen spanningsbehoefte en waardering voor kunst. Dit betekent dat mensen die hogere scores hebben op de spanningsbehoefteschaal, geneigd zijn om ook hoger te scoren op waardering voor kunst. Uit de resultaten blijkt dat spanningsbehoefte een matig voorspellende waarde heeft op de waardering voor kunst. Hierbij wordt er 4.9% van de variantie binnen de waardering op kunst verklaard door spanningsbehoefte wat betekent dat er naast spanningsbehoefte waarschijnlijk ook nog andere factoren zijn die waardering voor kunst beïnvloeden.

Kortom de relatie tussen waardering voor kunst en spanningsbehoefte is matig en de voorspellende waarde van spanningsbehoefte op waardering voor kunst is laag.

6 Discussie

In deze studie is onderzocht wat de relatie is tussen het persoonlijkheidskenmerk spanningsbehoefte en kunstvoorkeur. Uit de resultaten blijkt dat er een matig positieve relatie bestaat tussen mate van spanningsbehoefte en kunstvoorkeur, met name voor abstracte kunst en complexe kunst. Voor zowel eenvoudige als complexe abstracte kunst, complexe figuratieve kunst, complexe kunst en alle kunstwerken samen is een matig positieve significante relatie gevonden met spanningsbehoefte. Er is daarentegen geen relatie gevonden tussen spanningsbehoefte en (eenvoudige) figuratieve kunst. De correlatiecoëfficiënten en het R-kwadraat van de lineaire regressies waren zwak tot matig.

Een mogelijke verklaring voor de uitkomst van dit onderzoek wat betreft de positieve relatie tussen spanningsbehoefte en abstracte kunst kan zijn dat abstracte kunst verder van de werkelijkheid afstaat waardoor de verwerking van zo'n kunstwerk als spannender kan worden ervaren dan de verwerking van een meer herkenbaar figuratief kunstwerk waarbij de toeschouwer gelijk het werk kan plaatsen. Ditzelfde principe kan een verklaring zijn waarom ook de figuratieve complexe kunstwerken positief gerelateerd zijn aan spanningsbehoefte. De complexe figuratieve werken zijn namelijk niet direct herkenbaar waardoor ook bij deze werken een bepaalde mate van spanning kan worden ervaren.

Een kritische noot bij deze studie is de validiteit en betrouwbaarheid. Er zijn 10 vragen uit de bestaande vragenlijst van Zuckerman verwijderd, die de spanningsbehoefte meet, wat invloed kan hebben op de validiteit en betrouwbaarheid van de test. Bovendien kan online meningsvorming de resultaten hebben beïnvloed voor de waardering op de kunstwerken. De indruk van een online kunstwerk kan namelijk weer heel anders zijn dan wanneer iemand in een kunstgalerij het kunstwerk in het echt ziet. Iemand kan dan het kunstwerk in werkelijke grootte bekijken, het kunstwerk vanuit verschillende hoeken zien en de reliëf/structuur van het materiaal zoals verf of potlood beter bestuderen.

Bovendien zijn er een aantal kritische noten over de kunstcategorieën aan te merken. Naast dat de kunstwerken van de collectie van Kunstpunt zijn ingedeeld op figuratief en abstract, en binnen deze categorieën onderscheid is aangebracht in eenvoudige en complexe kunst, zijn er nog een aantal andere componenten die betrekking zouden kunnen hebben op hoe kunst beoordeeld kan worden. Hierbij kan gedacht worden aan kleur, thema, techniek etc. Iemand zou bijvoorbeeld een complex abstract werk mooi kunnen vinden omdat de kleurstelling hem of haar aanspreekt, terwijl deze persoon misschien wel om dezelfde reden een eenvoudig figuratief werk mooi vindt, louter alleen om de kleurstelling. Het onderscheid tussen abstract, eenvoudig, complex en figuratief maakt in dit voorbeeld dus geen verschil, er is sprake van een andere component die de waardering beïnvloedt. Er zijn hoogstwaarschijnlijk dus nog een hoop andere componenten die meespelen in de waardering voor kunst, die niet allemaal zijn meegenomen in het onderzoek.

Een ander punt van overweging is dat het onderzoek zich richt op de kunstcollectie van Kunstpunt, wat het lastig maakt om voort te borduren op eerdere onderzoeken waarbij niet geheel dezelfde kunst categorieën werden aangehouden. Zo vond onderzoek van Zuckerman et. al. (1972) bijvoorbeeld dat voorkeur voor complexe figuren gerelateerd is aan hoge mate van spanningsbehoefte, in dit onderzoek werden figuren gebruikt van de Welsh

figurenvoorkeur test (1959). Deze test bestaat uit zwart-wit figuren die niet getekend zijn om een bepaald esthetisch of perceptueel principe te illustreren, maar alleen om een grotere verscheidenheid aan stimuli te genereren (Welsh, 1959). Deze figuren zijn dus niet geheel te vergelijken met de complexe kunstwerken die in dit onderzoek gebruikt zijn aangezien dit kunstwerken zijn die wel bedoeld zijn om een bepaald esthetisch of perceptueel principe te illustreren. Wellicht is dit ook een verklaring voor het gegeven dat de gevonden relatie met complexe kunst matig is.

Dit geldt bovendien ook voor de abstracte en figuratieve kunstwerken die in dit onderzoek zijn meegenomen. In eerdere onderzoeken werden bijvoorbeeld bekende kunstwerken gebruikt van Van Gogh, Picasso of Dali (Furnham & Bunyan, 1988). Hierbij zou het herkenbare van de werken ook een rol gespeeld kunnen hebben in de voorkeur voor kunst en relatie met spanningsbehoefte. Dit maakt het lastig om de conclusies van eerdere onderzoeken te generaliseren naar de kunstcollectie van Kunstpunt, en verklaart ook deels waarom de gevonden relaties in dit onderzoek matig zijn. Waarschijnlijk zijn er naast spanningsbehoefte nog een hoop andere variabelen die invloed kunnen hebben op iemands kunstvoorkeur. De abstracte en figuratieve kunstwerken die in dit onderzoek zijn meegenomen zijn dus niet geheel te vergelijken met de kunstwerken die in eerdere onderzoeken werden meegenomen.

Een ander kritisch punt met betrekking tot de kunst-categorieën in dit onderzoek is de definiëring van de categorieën. Hierin ligt ook een mogelijke verklaring voor het gegeven dat er in dit onderzoek tegen de verwachting in nauwelijks verschil is gevonden tussen eenvoudige abstracte- en complexe abstracte schilderijen met betrekking tot de positieve relatie met spanningsbehoefte. Dit kan te maken hebben met de subjectieve perceptie van de definiëring van de complexe en eenvoudige kunst binnen de abstracte categorie. De operationalisering van abstracte eenvoudige en abstracte complexe kunst in dit onderzoek is als volgt: abstracte eenvoudige kunst; niet herkenbare vormen, geen ingewikkelde patronen, overzichtelijk, niet veel spanning. De definiëring van abstracte complexe kunst; niet herkenbare vormen, uitgesproken beeld, spanning. Het onderscheid tussen "geen ingewikkelde patronen, overzichtelijk, niet veel spanning" en "uitgesproken beeld, spanning" is erg subjectief. Het is mogelijk dat het onderscheid tussen complexe en eenvoudige kunstwerken binnen de abstracte categorie hierdoor niet significant verschillend was. Dit is een mogelijke verklaring waarom er nauwelijks verschil is gevonden tussen eenvoudige en complexe abstracte kunst met betrekking tot de positieve relatie met spanningsbehoefte.

Voor de figuratief complexe en figuratief eenvoudige kunst was het onderscheid duidelijker omdat hierbij een minder subjectief onderscheid gemaakt kon worden. Dit heeft te maken met het gegeven dat er een aspect is waarin duidelijker onderscheid gemaakt kon worden tussen complexe figuratieve kunst die gedefinieerd is als 'niet gelijk herkenbaar' en eenvoudige figuratieve kunst die is gedefinieerd als 'gelijk herkenbaar'. Voor de abstracte categorie is er geen sprake van herkenbaar of niet gelijk herkenbaar omdat abstracte kunst per definitie niet herkenbaar is. Dit is een mogelijke verklaring dat het onderscheid tussen complexe en eenvoudige kunst binnen de figuratieve categorie in deze studie verschilt met betrekking tot de relatie met spanningsbehoefte.

Al met al biedt deze studie inzicht in de relatie tussen spanningsbehoefte en kunstvoorkeur binnen de kunstcollectie van Kunstpunt, maar er zijn wel beperkingen die in acht genomen moeten worden bij de interpretatie van de resultaten. Er kan bijvoorbeeld onderzocht worden hoe deze relatie zich manifesteert bij andere kunstcollecties of door de studie te repliceren met een grotere steekproef, een grotere greep uit de collectie van Kunstpunt, waarbij componenten als kleur, thema en techniek ook worden meegenomen bij de categorisering van de kunstwerken. Ook zouden de definities van de verschillende kunst categorieën aangescherpt kunnen worden zodat het onderscheid minder subjectief is. Bovendien zou de studie herhaald kunnen worden met de volledige Zuckerman vragenlijst waarbij de 10 vragen niet worden weggelaten om de validiteit en betrouwbaarheid van de metingen te vergroten.

7 Aanbevelingen

De strekking van dit onderzoek was om te achterhalen wat voor persoonlijkheidskenmerken een voorspellende waarde zouden kunnen hebben op iemands kunstvoorkeur binnen de kunstcollectie van Kunstpunt. Op deze manier zou er een tool ontwikkeld kunnen worden voor (potentiële) kunstleneren die aan de hand van een persoonlijkheidstest gericht advies zouden kunnen krijgen over welk kunstwerk het beste aansluit op hun profiel.

Uit het onderzoek is gebleken dat spanningsbehoefte een matige positieve voorspellende waarde heeft voor meer voorkeur voor eenvoudige, complexe abstracte kunst, complexe figuratieve kunst, complexe kunst en kunst in het algemeen. De voorspellende waarde van spanningsbehoefte op kunstvoorkeur is laag, hierdoor zal het maken van een test als 'welk kunstwerk past het best bij jou' niet heel sterk voorspellend worden. Wel zou het maken van zo'n tool vooralsnog effect kunnen hebben voor de kunstverkoop van Kunstpunt. Zoals beschreven in de resultaten kan er met statistische berekeningen een voorspelling worden gedaan aan de hand van iemands score op de spanningsbehoefte schaal. Hierbij kan worden voorspeld wat voor waarderingscijfer iemand hoogstwaarschijnlijk geeft aan abstracte kunst, complexe kunst en kunst in het algemeen. Ondanks de lage voorspellende waarde van de formules kan het maken van een tool wel degelijk effect hebben op de kunstverkoop.

Dit heeft te maken met het 'impliciet egotisme' wat inhoudt dat mensen positieve associaties met zichzelf hebben en daardoor dingen die geassocieerd met henzelf worden als positiever ervaren (Wiekens, 2017). Ook het 'exposure-effect' zou hieraan bij kunnen dragen, wat inhoudt dat hoe vaker men iets onbekends ziet, des te prettiger het wordt gevonden (Zajonc, 1968; Hansen & Wanke, 2009). In andere woorden: hoe vaker mensen dus worden blootgesteld aan het zien van allerlei kunstwerken, des te prettiger ze deze producten naar verwachting ook gaan vinden. Dit zou weer kunnen leiden tot meer kunstleneren/kopers. Ondanks dat de voorspellende waarde van spanningsbehoefte op kunstvoorkeur dus niet heel hoog is, zou het ontwikkelen en toepassen van zo'n test wel degelijk een positief effect kunnen hebben op de kunstverkoop bij de Kunsttuitlen. Mijn advies is om een dergelijke test op de website te zetten, zodat men de test vrij kan gebruiken, en geconfronteerd wordt met de kunstwerken van Kunstpunt. Daarmee wordt de website van Kunstpunt interactiever en aantrekkelijker. Mensen vinden het namelijk interessant om iets over zichzelf te weten te komen (Wiekens, 2017).

Zoals in de discussie besproken zou er meer onderzoek gedaan kunnen worden naar de besproken relaties. Ook zou er meer onderzoek gedaan kunnen worden naar andere relevante variabelen die van invloed kunnen zijn op iemands kunstvoorkeur zodat de voorspellende waarde van een tool toeneemt. Hierbij zou gedacht kunnen worden aan variabelen als sensitiviteit voor esthetiek, culturele achtergrond, opleidingsniveau, artistieke ervaring, frequentie van museum- en galerie-bezoeken, sociale invloeden, smaak voor andere kunstuitingen zoals literatuur, muziek, theater, poëzie etc. Door dit soort variabelen mee te nemen in de analyse kan er een meer holistisch beeld worden verkregen van de factoren die de kunstvoorkeur van individuen beïnvloeden. Aan de hand van de gegevens zouden er kunstwerken geselecteerd kunnen worden die hoogstwaarschijnlijk een goede match zijn met de (potentiële) klant.

Een andere aanbeveling voor het verder ontwikkelen van een tool is de integratie van geavanceerde analysemethoden. Naast statistische berekeningen kan door middel van het toepassen van geavanceerde analysemethoden de voorspellende waarde van verschillende variabelen worden versterkt. Hierbij kan worden gedacht aan machine learning-algoritmen of clusteranalyse om patronen en groepen binnen de dataset te ontdekken. Deze benaderingen kunnen helpen bij het identificeren van complexe relaties tussen de verschillende variabelen.

Naast het ontwikkelen van een tool die kunstkopers/leners op weg helpt om een geschikt kunstwerk te vinden, zou de kunstuitleen ook kunnen inzetten op marketingstrategieën. Voor deze marketingstrategieën kan ook het principe van het exposure effect en het impliciet egotisme worden benut. Door marketingcampagnes te ontwikkelen die zich richten op het vergroten van de blootstelling aan verschillende kunstwerken en het creëren van positieve associaties met de kunstuitleen, kan de interesse en waardering voor kunst bij potentiële klanten worden vergroot. Concreet betekent dit dat de kunstuitleen activiteiten zoals evenementen, wissel-exposities, workshops, lezingen en rondleidingen zou kunnen organiseren. Zo kunnen klanten hun kennis over kunst vergoten en een diepere verbinding met de kunstwerken gaan ervaren, wat weer zou kunnen leiden tot meer kunst leners/kopers.

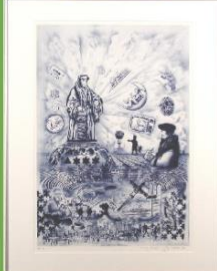
Een laatste maar niet onbelangrijke aanbeveling voor de kunstuitleen van Kunstpunt is om contact te zoeken met andere kunstinstellingen om de resultaten van dit onderzoek te bespreken en navraag te doen wat de ervaringen zijn van deze instellingen wat betreft persoonskenmerken en andere variabelen die van invloed zijn op de kunstvoorkeuren van (potentiële) klanten. Hierbij zou ook gedacht kunnen worden aan gezamenlijke marketingstrategieën.

Bronnenlijst

- Barelds, D., & Dijkstra, P. (2016). *Inleiding in de persoonlijkheidspsychologie*. Boom.
- Bosch, K., de Ronde, T., van Willigenburg, M., Cachet, E., & Goedhart, S. (2007). Vraagonderzoek naar hedendaagse beeldende kunst. *Den Haag/Amsterdam: Stichting Artes/Motivaction*.
- Brinkman, J., & Oldenhuis, H. (2011). *Cijfers spreken: overtuigen met onderzoek en statistiek*. Noordhof.
- Chamorro-Premuzic, T., & Furnham, A. (2004). Art judgment: a measure related to both personality and intelligence?. *Imagination, Cognition and Personality*, 24(1), 3-24.
- Chamorro-Premuzic, T., Reimers, S., Hsu, A., & Ahmetoglu, G. (2009). Who art thou? Personality predictors of artistic preferences in a large UK sample: The importance of openness. *British Journal of Psychology*, 100(3), 501-516.
- Chatterjee, H., & Noble, G. (2013). *Museums, health and well-being*. Surrey, England: Ashgate Publishing Limited.
- Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1992). *NEO-PI-R professional manual*. Odessa, FL: PAR.
- DeWitte, D. J., Larmann, R. M., & Shields, M. K. (2015). *The Thames & Hudson Introduction to Art*.
- Feij, J. A. (2006). De psychologie van de kick. *Justitiële Verkenningen*, 32(5), 63-81. http://www.bjutiidschriften.nl/tijdschrift/justitieleverkenningen/2006/05/JV_2006_004_005_005
- Furnham A, Bunyan M. 1988. Personality and art preferences. *European Journal of Personality* 2: 67±74.
- Furnham, A., & Avison, M. (1997). Personality and preference for surreal paintings. *Personality and Individual Differences*, 23(6), 923-935.
- Furnham, A., & Chamorro-Premuzic, T. (2004). Personality, psychometric intelligence, and art judgment. *Personality and Individual Differences*, 36, 705–715.
- Furnham, A., & Rao, S. (2002). Personality and aesthetics of composition: A study of Mondrian and Hirst. *North American Journal of Psychology*, 4, 233–242.
- Furnham, A., & Walker, J. (2001a). The influence of personality traits, previous experience of art, and demographic variables on artistic preference. *Personality and Individual Differences*, 31, 997–1017.
- Furnham, A., & Walker, J. (2001b). Personality and judgement of abstract, pop art, and representational paintings. *European Journal of Personality*, 15, 57–72.
- Gramsbergen-Hoogland, Y., de Deveer, M., & Leezenberg, M. (2016). Persoonlijke kwaliteit.
- Hand, C. (2018). Do the arts make you happy? A quantile regression approach. *Journal of Cultural Economics*, 42, 271-286.
- Hansen, J., & Wänke, M. (2009). Liking what's familiar: The importance of unconscious familiarity in the mere-exposure effect. *Social cognition*, 27(2), 161-18
- John, O. P., Naumann, L. P., & Soto, C. J. (2008). Paradigm shift to the integrative Big Five trait taxonomy: History, measurement, and conceptual issues.
- Looft, W. R., & Baranowski, M. D. (1971). An analysis of five measures of sensation seeking and preferences for complexity. *Journal of General Psychology*, 85, 307-313.

- Mandolesi, S., Gambelli, D., Naspetti, S., & Zanolì, R. (2022). Exploring Visitors' Visual Behavior Using Eye-Tracking: The Case of the "Studiolo Del Duca". *Journal of Imaging*, 8(1), 8.
- McManus, I. (2006). Measuring the culture of C. P. Snow's two cultures. *Empirical Studies of the Arts*, 24, 219–227.
- Niels, M. (2011). Over de poppetjes én de touwtjes-Protagonisten in de debatten en politieke motieven voor investeringen in de artistieke sector op het einde van de negentiende eeuw. *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 124(3), 318-333.
- Osborne, J. W., & Farley, F. H. (1970). The relationship between aesthetic preference and visual complexity in abstract art. *Psychonomic Science*, 19, 69-70.
- Rawlings, D., Barrantes i Vidal, N., & Furnham, A. (2000). Personality and aesthetic preference in Spain and England: Two studies relating sensation seeking and openness to experience to liking for paintings and music. *European journal of personality*, 14(6), 553-576.
- Rawlings, D., Twomey, F., Burns, E., & Morris, S. (1998b). Personality and aesthetic preference in Spain and England. *European Journal of Personality*, 14, 533–576.
- Read, H., & Marić, S. (1949). The meaning of art, vol. 213. *Suffolk: Penguin books*.
- Reed, N. C. L. (2018). *Understanding visitor happiness in museums* (Doctoral dissertation).
- Sayer, F. (2015). Can digging make you happy? Archaeological excavations, happiness and heritage. *Arts & Health*, 7(3), 247-260.
- Thornton, S. (2015). *Wat is een kunstenaar?: 33 artists in 3 acts*. J.M. Meulenhoff.
- Verweij, D. (2021). *Onderzoek Kunstmarkt 2021* (E. Dijksterhuis & M. Gielen, Reds.). mondriaanfonds.nl. Geraadpleegd op 17 februari 2023, van <https://www.mondriaanfonds.nl/app/uploads/2022/01/NGA-Onderzoek-Kunstmarkt-2021.pdf>
- Vessel, E. A., Starr, G. G., & Rubin, N. (2012). The brain on art: intense aesthetic experience activates the default mode network. *Frontiers in human neuroscience*, 6, 66.
- Welsh, G. S. (1959). *Welsh figure preference test*. Consulting Psychologists Press.
- Zajonc, R. B. (1968). Attitudinal effects of mere exposure. *Journal of personality and social psychology*, 9(2p2), 1.
- Zuckerman, M. (1979). Sensation seeking and risk taking. *Emotions in personality and psychopathology*, 161-197.
- Zuckerman, M., & Haber, M. M. (1965). Need for stimulation as a source of stress response to perceptual isolation. *Journal of Abnormal Psychology*, 70(5), 371.
- Zuckerman, M., Bone, R. N., Neary, R., Mangelsdorff, D., & Brustman, B. (1972). What is the sensation seeker? Personality trait and experience correlates of the Sensation-Seeking Scales. *Journal of consulting and clinical psychology*, 39(2), 308.
- Zuckerman, M., Kuhlman, D. M., Joireman, J., Teta, P., & Kraft, M. (1993). A comparison of three structural models for personality: The big three, the big five, and the alternative five. *Journal of Personality and Social Psychology*, 65, 757–768.
- Zuckerman, M., Ulrich, R. S., & McLaughlin, J. (1993). Sensation seeking and reactions to nature paintings. *Personality and Individual Differences*, 15, 563-576.

Bijlage 1 –Kunstcategorieën

Kunst categorie	Werk 1	Werk 2	Werk 3	Werk 4	Werk 5
Abstract Eenvoudig					
Abstract Complex					
Figuratief Eenvoudig					
Figuratief Complex					

- In samenspraak met Jeanine de Boer (Kunsthistoricus) en Erica Scheper (Beeldend kunstenaar), beiden werkzaam bij de Kunstuitleen van Kunstpunt, zijn de kunstwerken geselecteerd.

Zuckerman Spanningsbehoefteschaal procedure

(Zuckerman Sensation Seeking Scale-V Scoring Procedure)

4 sub schalen:

1. Spanning en avontuur zoeken (items 3, 11, 16, 17, 20, 21, 23, 28, 38, 40)
2. Ervaring zoeken (items 4, 6, 9, 10, 14, 18, 19, 22, 26, 37)
3. Ontremming (items 1, 12, 13, 25, 29, 30, 32, 33, 35, 36)
4. Vatbaarheid voor verveling (items 2, 5, 7, 8, 15, 24, 27, 31, 34, 39)

Tel 1 punt op voor elk "hoog" sensatiezoekend gedrag. Hogere scores binnen elke sub schaal wijzen op een grotere bekrachtiging van de sensatiezoekende eigenschap. Hogere totaalscores (met 40 als maximum) wijzen op een grotere neiging van de respondent om nieuwe en intense sensaties op te zoeken.

* In dit geval kan er een maximale score worden behaald van 30 punten, aangezien de geel gemarkeerde vragen uit de vragenlijst zijn verwijderd

1. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik hou van "wilde" ongeremde feestjes, ik hou van rustige feestjes met goede gesprekken
2. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Sommige films wil ik twee of drie keer zien, ik kan er niet tegen een film te bekijken die ik al eerder heb gezien.
3. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Het lijkt mij erg leuk om bergbeklimmer te zijn, Ik begrijp niet dat mensen hun leven riskeren bij het beklimmen van bergen.
4. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik hou niet van alle lichaamsgeuren, Ik hou van sommige aardse lichaamsgeuren.
5. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik verveel me bij het zien van dezelfde bekende gezichten, ik hou van de comfortabele vertrouwdheid van alledaagse vrienden
6. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik verkent graag zelf een vreemde stad, zelfs als dat betekent dat ik verdwaal, ik heb liever een gids als ik in een stad ben die ik niet goed ken.
7. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik heb een hekel aan mensen die dingen doen of zeggen om anderen te shockeren of boos te maken, Als je bijna alles kunt voorspellen wat iemand zal doen en zeggen, moet hij of zij wel saai zijn.

8. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik geniet meestal niet van een film of toneelstuk waarbij ik van tevoren kan voorspellen wat er gaat gebeuren, ik vind het niet erg om een film of toneelstuk te zien waar ik van tevoren kan voorspellen wat er gaat gebeuren
9. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik heb marihuana geprobeerd of zou dat willen, ik zou graag wat van de nieuwe drugs willen proberen die hallucinaties veroorzaken
10. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik zou geen enkele drug willen proberen die vreemde en gevaarlijke effecten op mij zou kunnen hebben, ik zou enkele van de nieuwe drugs willen proberen die hallucinaties veroorzaken
11. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Een verstandig persoon vermijdt activiteiten die gevaarlijk zijn, soms doe ik graag dingen die een beetje beangstigend zijn
12. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik heb een hekel aan "swingers" (mensen die ongeremd en vrij met seks omgaan), ik geniet van het gezelschap van echte "swingers"
13. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik vind dat stimulerende middelen me ongemakkelijk maken, ik word graag vaak high (alcohol drinken of marihuana roken)
14. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik probeer graag nieuwe gerechten die ik nog nooit heb geproefd, ik bestel de gerechten waarmee ik vertrouwd ben om teleurstelling en onaangename verrassingen te voorkomen.
15. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik kijk graag thuis naar video's en foto's van reizen, Het thuis bekijken van video's en foto's van reizen verveelt me enorm.
16. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik zou graag willen waterskiën, ik zou niet willen waterskiën
17. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik zou graag willen proberen te surfen, ik zou niet graag willen proberen te surfen
18. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik zou graag op reis gaan zonder vooraf geplande routes of tijdschema's. Als ik op reis ga, plan ik mijn route en tijdschema vrij zorgvuldig.
19. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.

Ik geef de voorkeur aan nuchtere mensen als vrienden, ik zou graag bevriend raken met extravagante mensen

20. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik wil niet leren vliegen in een vliegtuig, ik zou het leuk vinden om te leren vliegen in een vliegtuig
21. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik verkies de oppervlakte van het water boven de diepte, ik zou graag willen duiken.
22. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik zou graag personen ontmoeten die homoseksueel zijn (mannen of vrouwen), ik blijf uit de buurt van iedereen die ik ervan verdenk "homo of lesbisch" te zijn.
23. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik zou graag parachutespringen willen proberen, Ik zou nooit uit een vliegtuig willen springen
24. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik heb de voorkeur voor vrienden die spannend en onvoorspelbaar zijn, ik heb liever vrienden die betrouwbaar en voorspelbaar zijn
25. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik ben niet geïnteresseerd in ervaring omwille van de ervaring, ik hou van nieuwe en opwindende ervaringen en sensaties, zelfs als ze een beetje beangstigend/onconventioneel of illegaal zijn.
26. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
De essentie van goede kunst ligt in de helderheid/ symmetrie van de vorm en harmonie van de kleuren, ik vind vaak schoonheid in de botsende kleuren en onregelmatige vormen van moderne schilderijen
27. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik breng graag tijd door in de vertrouwde omgeving van thuis, ik word erg onrustig als ik langere tijd thuis moet blijven.
28. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik duik graag van de hoge plank, ik hou niet van het gevoel dat ik krijg als ik op de hoge plank sta (of ik kom er helemaal niet in de buurt).
29. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik ga graag uit met leden van het andere geslacht die fysiek opwindend zijn, ik ga graag uit met leden van het andere geslacht die mijn waarden delen
30. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Zwaar drinken verpest meestal een feestje omdat sommige mensen luidruchtig en vervelend worden, Alcohol is de sleutel tot een goed feest

31. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
De ergste sociale eigenschap is om onbeleefd te zijn, De ergste sociale eigenschap is om saai te zijn
32. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Een persoon moet aanzienlijke seksuele ervaring hebben voor het huwelijk, Het is beter als twee getrouwde personen hun seksuele ervaring met elkaar beginnen
33. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Zelfs als ik het geld had, zou ik niet willen omgaan met rijke mensen zoals die van de "jetset", ik zou me kunnen voorstellen dat ik met de "jetset" over de hele wereld plezier zou zoeken.
34. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik hou van mensen die scherp en geestig zijn, ook al beledigen ze soms anderen, ik heb een hekel aan mensen die plezier hebben ten koste van de gevoelens van anderen.
35. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Er is veel te veel weergave van seks in films, ik geniet van veel "sexy" scènes in films
36. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik voel me het best na een paar drankjes. Er is iets mis met mensen die drank nodig hebben om zich goed te voelen.
37. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Mensen zouden zich moeten kleden volgens een bepaalde norm van smaak/ netheid en stijl, Mensen moeten zich op individuele wijze kleden, ook al zijn de uitkomsten soms vreemd
38. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Het is roekeloos om een lange afstand te zeilen in een kleine zeilboot, ik zou graag een lange afstand willen zeilen in een klein maar zeewaardig zeilbootje
39. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Ik heb geen geduld met saaie personen, ik vind in bijna elke persoon waarmee ik praat wel iets interessants
40. Geef aan welk van de volgende scenario's uw voorkeur heeft.
Skiën van een hoge berghelling is een goede manier om op krukken te eindigen, ik denk dat ik ervan zou genieten om met hoge snelheid van een berghelling af te skiën.

*de geel gemarkeerde vragen zijn verwijderd uit de test

Bijlage 3 – Voorbeeld vragenlijst

Link naar google forms vragenlijst:

<https://docs.google.com/forms/d/14UFLE9rzNllyv-LJIEZqYss-olemEVSXNhCEgdaGW0c/printform>

Persoonlijkheid & Kunstvoorkeur

Maak kans op een cadeaubon van €50 voor de Kunstuitleen van Kunstpunt Groningen door het invullen van onderstaande vragenlijst!

Het invullen van de vragenlijst kost ongeveer 10 minuutjes van je tijd en is geheel anoniem.

Ik ben Jisca Legemaat, student Toegepaste Psychologie aan de Hanzehogeschool Groningen. Bij Kunstpunt Groningen doe ik mijn afstudeeronderzoek over de relatie tussen persoonlijkheid & kunstvoorkeur.

De vragenlijst bestaat uit drie delen. Allereerst wordt er gevraagd wat je leeftijd en gender is, vervolgens wordt er aan je gevraagd een mening te vormen over 20 kunstwerken aan de hand van een cijfer tussen de 0 en 10. Tot slot worden er 30 stellingen aan je voorgelegd met twee scenario's waarbij je steeds bepaalt welk scenario het meest jouw voorkeur heeft. Er zijn geen foute of goede antwoorden, het gaat steeds om je mening.

De gegevens zullen geheel anoniem worden verwerkt. Dit betekent dat de gegevens nooit te herleiden zijn.

Alvast hartelijk bedankt voor je medewerking!

In welke leeftijdscategorie val je?	17 of jonger 18 – 20 21 – 29 30 – 39 40 – 49 50 – 59 60 – 69 70 of ouder
Wat is je gender?	Man Vrouw Anders

Vragen over Kunstvoorkeur

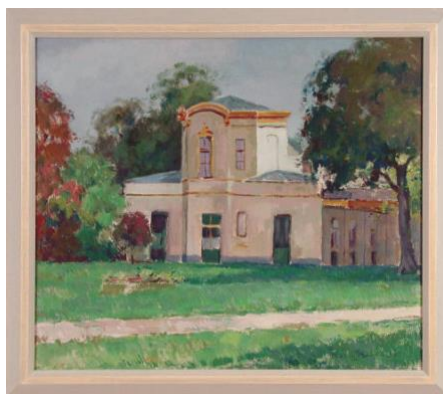
Er volgen nu 20 kunstwerken. Geef aan in hoeverre je onderstaande kunstwerken waardeert aan de hand van een cijfer. Hierbij betekent 0 dat het kunstwerk totaal niet jouw voorkeur heeft, en 10 dat het kunstwerk perfect aansluit bij jouw voorkeur.

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerken jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

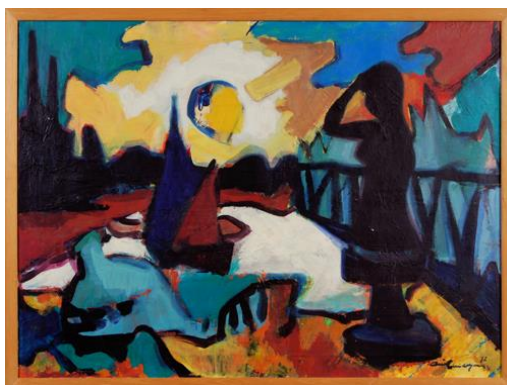
Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

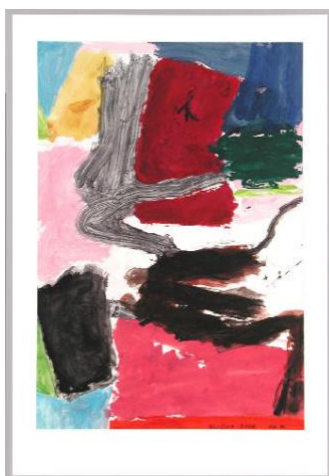
Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

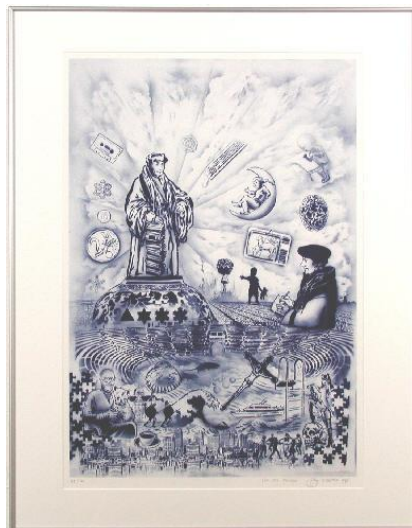
Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

In hoeverre heeft onderstaand kunstwerk jouw voorkeur?

Totaal niet mijn voorkeur 0 – 1-- 2--3--4---5--6--7—8—9-- 10 Sluit perfect aan bij mijn voorkeur

Er volgen nu 30 vragen over scenario's waarbij je steeds twee situaties voorgelegd krijgt. Bepaal welke van de twee scenario's het meest jouw voorkeur heeft. Of anders gezegd; bepaal welk scenario het beste bij je past. Vink dit scenario aan.

*Het is dus niet mogelijk om beide scenario's je voorkeur te geven

1. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft

Ik hou van "wilde" ongeremde feestjes

Ik hou van rustige feestjes met goede gesprekken

2. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft

Sommige films wil ik twee of drie keer zien

Ik kan er niet tegen een film te bekijken die ik al eerder heb gezien

3. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft

Het lijkt mij erg leuk om bergbeklimmer te zijn

Ik begrijp niet dat mensen hun leven riskeren bij het beklimmen van bergen.

4. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft

Ik verveel me bij het zien van dezelfde bekende gezichten

Ik hou van de comfortabele vertrouwdheid van alledaagse vrienden

5. Vink aan welke van volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft

Ik verken graag zelf een vreemde stad, zelfs als dat betekent dat ik verdwaal

Ik heb liever een gids als ik in een stad ben die ik niet goed ken

6. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft

Ik heb een hekel aan mensen die dingen doen of zeggen om anderen te shockeren of boos te maken

Als je bijna alles kunt voorspellen wat iemand zal doen en zeggen, moet hij of zij wel saai zijn.

7. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft

Ik geniet meestal niet van een film of toneelstuk waarbij ik van tevoren kan voorspellen wat er gaat gebeuren

Ik vind het niet erg om een film of toneelstuk te zien waar ik van tevoren kan voorspellen wat er gaat gebeuren

8. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft

Een verstandig persoon vermijdt activiteiten die gevaarlijk zijn

Soms doe ik graag dingen die een beetje beangstigend zijn

9. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft

Ik probeer graag nieuwe gerechten die ik nog nooit heb geproefd

Ik bestel de gerechten waarmee ik vertrouwd ben om teleurstelling en onaangename verrassingen te voorkomen.

10. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik kijk graag thuis naar video's en foto's van reizen
Het thuis bekijken van video's en foto's van reizen verveelt me enorm
11. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik zou graag willen waterskiën
Ik zou niet willen waterskiën
12. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik zou graag willen proberen te surfen
Ik zou niet graag willen proberen te surfen
13. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik zou graag op reis gaan zonder vooraf geplande routes of tijdschema's
Als ik op reis ga, plan ik mijn route en tijdschema vrij zorgvuldig
14. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik geef de voorkeur aan nuchtere mensen als vrienden
Ik zou graag bevriend raken met extravagante mensen
15. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik wil niet leren vliegen in een vliegtuig
Ik zou het leuk vinden om te leren vliegen in een vliegtuig
16. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik verkies de oppervlakte van het water boven de diepte
Ik zou graag willen duiken
17. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik zou graag parachutespringen willen proberen
Ik zou nooit uit een vliegtuig willen springen
18. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik heb de voorkeur voor vrienden die spannend en onvoorspelbaar zijn
Ik heb liever vrienden die betrouwbaar en voorspelbaar zijn
19. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik ben niet geïnteresseerd in ervaring omwille van de ervaring
Ik hou van nieuwe en opwindende ervaringen en sensaties, zelfs als ze een beetje beangstigend/onconventioneel of illegaal zijn
20. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
De essentie van goede kunst ligt in de helderheid/ symmetrie van de vorm en harmonie van de kleuren
Ik vind vaak schoonheid in de botsende kleuren en onregelmatige vormen van moderne schilderijen

21. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik breng graag tijd door in de vertrouwde omgeving van thuis
Ik word erg onrustig als ik langere tijd thuis moet blijven
22. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik duik graag van de hoge plank
Ik hou niet van het gevoel dat ik krijg als ik op de hoge plank sta (of ik kom er helemaal niet in de buurt)
23. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Zwaar drinken verpest meestal een feestje omdat sommige mensen luidruchtig en vervelend worden
Alcohol is de sleutel tot een goed feest
24. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
De ergste sociale eigenschap is om onbeleefd te zijn
De ergste sociale eigenschap is om saai te zijn
25. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik hou van mensen die scherp en geestig zijn, ook al beledigen ze soms anderen
Ik heb een hekel aan mensen die plezier hebben ten koste van de gevoelens van anderen
26. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik voel me het best na een paar drankjes
Er is iets mis met mensen die drank nodig hebben om zich goed te voelen
27. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Mensen zouden zich moeten kleden volgens een bepaalde norm van smaak/ netheid en stijl
Mensen moeten zich op individuele wijze kleden, ook al zijn de uitkomsten soms vreemd
28. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Het is roekeloos om een lange afstand te zeilen in een kleine zeilboot
Ik zou graag een lange afstand willen zeilen in een klein maar zeewaardig zeilbootje
29. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Ik heb geen geduld met saaie personen
Ik vind in bijna elke persoon waarmee ik praat wel iets interessants
30. Vink aan welke van de volgende twee scenario's jouw voorkeur heeft
Skiën van een hoge berghelling is een goede manier om op krukken te eindigen
Ik denk dat ik ervan zou genieten om met hoge snelheid van een berghelling af te skiën

Dit is het einde van de vragenlijst, bedankt voor je tijd!

Wil je kans maken op een cadeaubon van 50 euro voor de Kunstuitleen van Kunstpunt Groningen? Vul dan hieronder je e-mailadres in.

formulier

Zorgvuldigheidsmaatregelen onderzoek door studenten Toegepaste Psychologie

Project / vak / studieonderdeel:	Scriptie
Docent / coach:	Ferdi de Goede
Onderwerp:	'persoonlijkheid & kunstvoorkeur'
Begin- en eindtijd van het onderzoek:	Februari – juni
Beschrijving van het onderzoek (kort maar volledig):	Onderzoek naar relatie tussen persoonlijkheid factor 'spanning behoefte' en kunstvoorkeur bij opdrachtgever Kunstpunt Groningen.

Ondergetekende(n) verklaart (verklaren) zonder voorbehoud en naar waarheid bijgaand formulier te hebben ingevuld in verband met in het kader van de opleiding Toegepaste Psychologie uit te voeren onderzoek.

Naam van de student(en):	Handtekening:
Jisca Legemaat	

Datum: 21-03-2023

	Aankruisen indien van toepassing A		Beantwoord onderstaande vragen als in de vorige kolom het vakje met → is aangekruist. B	Kan hier redelijkerwijs toch nog schade uit ontstaan? (kruis het juiste vakje aan) C	
1 Privacy / anonimiteit				Nee	Ja
1.1 Ken je de naam van proefpersonen? Heb je adresgegevens?	Nee ↙	Ja →	Hoe is de anonimiteit gegarandeerd? (Denk aan het niet opnemen van persoonlijke gegevens in een verslag, het veranderen van namen en gegevens enzovoort.) Wanneer worden de gegevens vernietigd en wie is daar verantwoordelijk voor? Als naam van proefpersoon of een bedrijf of dergelijke toch wordt gepubliceerd, geven de betrokkenen daar dan expliciet toestemming voor?	Nee, alleen wanneer ze kans willen maken op de kunstuitleen cadeaubon, dan vullen ze hun email adres in, hieruit zou kunnen blijken wat hun naam is. Zie hieronder:	
1.2 Ken je het e-mailadres van de proefpersonen?	Nee ↙	Ja →	Hoe zorg je ervoor dat het adres uit je adressenlijst verdwijnt (sent items, contactpersonen, inbox, andere mappen enzovoort), o.a. met het oog op spam / verspreiding van virussen? (Verder als bij 1.1)	Nee, ik zelf niet, Het gaat via kunstpunt, de mensen die staan ingeschreven op de nieuwsbrief zullen een verzoek ontvangen om mee te doen aan het onderzoek. Ikzelf heb dus geen zicht op de emailadressen	
1.3				Nee	

Beschik je over (andere) persoonlijke gegevens?	Nee ↙	Ja →	Zijn deze gegevens nodig? Waarom? (Verder als bij 1.1)		
1.4 Komen proefpersonen op foto of op beeld- of geluidband te staan?	Nee ↙	Ja →	Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte? Wie krijgen dit materiaal te zien / horen? Geven proefpersonen hier nadrukkelijk toestemming voor? (Verder als bij 1.1)	Nee	
1.5 Wordt er gewerkt met bekenden van de onderzoekers?	Nee ↙	Ja →	Bestaat de mogelijkheid van rolverwarring? Zijn er problemen denkbaar op het gebied van privacy of bijvoorbeeld strijdigheid van belangen en de verhouding die kan ontstaan door een lastige testuitslag? Wat wordt er gedaan om deze problemen te voorkomen? Welke alternatieve oplossingen zijn overwogen en waarom zijn die niet toegepast?	Nee	

2 Informatie en toestemming					
2.1 Wordt proefpersonen expliciet om toestemming gevraagd?	Ja ↙	Nee →	Waarom niet?	Nee, Gegevens worden anoniem verwerkt, en het gaat niet om hele gevoelige informatie, proefpersonen krijgen de mogelijkheid om mee te doen maar	

				het is niet verplicht.	
2.2 Worden proefpersonen vooraf op de hoogte gebracht van het doel van het onderzoek / de interventie?	Ja ↙	Nee →	Waarom niet? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		Ja, Er wordt in grote lijnen een indruk van het onderzoek gegeven, maar niet de verwachtingen van het onderzoek omdat dit de resultaten zou kunnen beïnvloeden
2.3 Wordt proefpersonen naar waarheid duidelijk gemaakt wie de opdrachtgever is / welke belangen de opdrachtgever heeft?	Ja ↙	Nee →	Waarom niet? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?	Nee/ja	De opdrachtgever wordt duidelijk, omdat vanuit de nieuwsbrief van kunstpunt de vragenlijst wordt gedeeld, maar het doel (ontwikkeling tool) zal niet beschreven worden, omdat de ontwikkeling van de tool ook afhankelijk is van de onderzoeksresultaten . En het dus maar de vraag is of dit echt ontwikkeld gaat worden
2.4 Kunnen proefpersonen deelname weigeren?	Ja ↙	Nee →	Waarom niet?		Ja, Er wordt via de nieuwsbrief gevraagd deel te nemen aan het onderzoek, dit is dus een keus en niet verplicht.
2.5 Kunnen proefpersonen op elk moment stoppen / van verdere medewerking afzien?	Ja ↙	Nee →	Waarom niet?		Ja, Proefpersonen kunnen stoppen met het invullen van de vragenlijst, dan worden deze gegevens later verwijderd
2.6 Wordt het proefpersonen duidelijk gemaakt in welke rol je met ze werkt? (Bijvoorbeeld om van te leren, als medewerker voor een opdrachtgever)	Ja ↙	Nee →	Waarom niet? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?		Ja, Er zal worden toegelicht dat het gaat om een onderzoekje van de afstudeerstudent van Kunstpunt
2.7 Wordt proefpersonen de mogelijkheid	Ja	Nee →	Waarom niet?	Nee, Wel zouden mensen die	

geboden op de hoogte te worden gebracht van uitkomsten / resultaten?	↙			op de hoogte zijn van het onderzoek, enaar kunnen vragen, maar er wordt geen conclusie rondgestuurd.	
2.8 Wordt aan proefpersonen onjuiste informatie verstrekt over de opdrachtgever, het doel van het onderzoek of dergelijke.?	Nee ↙	Ja →	Waarom? Worden proefpersonen achteraf op de hoogte gebracht?	Nee, Niet onjuiste informatie maar er zal niet heel diep worden ingegaan op het onderzoek, omdat dit de resultaten kan beïnvloeden	
2.9 Zijn (sommige) proefpersonen minderjarig?	Nee ↙	Ja →	Is toestemming geregeld met ouders/verzorgers? Zo nee, waarom niet?	Nee, Naar verwachting zijn mensen die staan ingeschreven op de nieuwsbrief niet minderjarig, bovendien worden respondenten onder de 17 jaar verwijderd uit de steekproef	
2.10 Zijn (sommige) proefpersonen wilsonbekwaam?	Nee ↙	Ja →	Is toestemming geregeld met eventuele andere verantwoordelijken ? Zo nee, waarom niet?	Nee	
2.11 Is er een protocol gemaakt waarin staat hoe en in welke bewoordingen proefpersonen over de punten 2.1 tot en met 2.8 op de hoogte worden gebracht?	Ja →		Voeg het protocol bij.	Nee, Het gaat niet om hele gevoelige informatie, bovendien worden de resultaten anoniem verwerkt	
		Nee →	Waarom niet? Nee		

3 Mogelijke schadelijke effecten					
3.1 Is er tijdens het onderzoek sprake van misleiding van proefpersonen?	Nee ↙	Ja →	Waarom is dit nodig? Wat is de aard van de misleiding? Wanneer en hoe worden proefpersonen op de hoogte gebracht (debriefing)?	Nee	
3.2 Kan de proefpersoon door deelname geestelijk, sociaal, fysiek of andere nadeel ondervinden? Denk hierbij <i>onder andere</i> aan bewustwording van iets onaangenaams, in verlegenheid, frustratie of stress worden gebracht, het ongewenst bekend worden van uitkomsten enzovoort.	Nee ↙	Ja →	Welke nadelen zijn denkbaar? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte?	Nee	
3.3 Kunnen er groeperingen (denk ook aan kwetsbare groepen / minderheden) door deelname aan of bijvoorbeeld uitkomsten van onderzoek of publiciteit erover ervan nadeel ondervinden?	Nee ↙	Ja →	Welke nadelen zijn denkbaar? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte?	Nee	
3.4 Kunnen organisaties en dergelijke (bijvoorbeeld school of woningbouwcorporati e die er 'slecht' van afkomt) nadelen ondervinden van de uitkomsten van of	Nee ↙	Ja →	Welke nadelen zijn denkbaar? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken?	Nee	

publiciteit rond het onderzoek?			Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte? Zijn betreffende organisaties hiervan op de hoogte?		
3.5 Kunnen er op basis van het onderzoek beslissingen worden genomen (door bijvoorbeeld opdrachtgever) die nadelig kunnen zijn voor bepaalde (groepen) mensen?	Nee ↙	Ja →	Welke beslissingen kunnen voor wie nadelig zijn? Wat wordt er gedaan om deze nadelen te voorkomen? Wat om de schade te beperken? Zijn proefpersonen hiervan vooraf op de hoogte? Zijn andere betrokkenen hiervan op de hoogte?	Nee	
3.6 Kunnen uitkomsten / testuitslagen schokkend / naar zijn voor de betrokkene?	Nee ↙	Ja →	Worden er vooraf afspraken gemaakt over de bespreking van de uitkomsten / uitslagen? Is er de mogelijkheid van opvang, nazorg of doorverwijzing geregeld?	Nee	

4. Afweging voor- en nadelen					
Als er in het voorgaande zaken zijn waarmee proefpersonen of anderen te kort kan worden gedaan, staan daar wellicht voordelen van het onderzoek tegenover (verbetering van de situatie van mensen, onderwijs-/leerdoeleinden, verdiensten e.d.). Zijn er zulke voordelen?	Ja	Nee →	Welke voordelen zijn dat? In hoeverre wegen de nadelen op tegen deze voordelen?		Voordelen die het onderzoek met zich mee zou kunnen brengen zijn: Gericht advies voor mensen die op zoek zijn naar een kunstwerk

